

Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

EDYCJA 2011

ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I ROZWOJU

Niniejsza praca została opublikowana na odpowiedzialność Sekretarza Generalnego OECD. Opinie i argumenty przedstawione w niniejszym dokumencie nie zawsze reprezentują oficjalne stanowisko Organizacji czy rządów państw członkowskich.

Prosimy o powoływanie się na niniejszą publikację w następujący sposób:

OECD (2011), *OECD Guidelines for Multinational Enterprises*, OECD Publishing

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en>

ISBN 978-92-64-11528-6 (druk)

ISBN 978-92-64-11541 (PDF)

Erraty do publikacji OECD zamieszczone są na stronie: www.oecd.org/publishing/corrigenda.

© **OECD 2011**

Zezwala się na kopiowanie, zapisywanie lub drukowanie treści OECD na własny użytek oraz na wykorzystywanie fragmentów publikacji, baz danych i materiałów multimedialnych OECD we własnych dokumentach, prezentacjach, blogach, stronach internetowych i materiałach naukowych, z zastrzeżeniem podania odniesienia do źródła OECD oraz podania posiadacza praw autorskich. Wszelkie prośby dotyczące praw publicznych, komercyjnych oraz praw do tłumaczenia prosimy kierować na adres rights@oecd.org. Wnioski o pozwolenie na fotokopiowanie części materiału do użytku publicznego lub komercyjnego prosimy kierować bezpośrednio do Centrum Kopiowania (Copyright Clearance Center – CCC) na adres: info@copyright.com lub do Centre français d'exploitation du droit de copie (CFC) na adres: contact@cfcopies.com.

Słowo wstępne

Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych to zalecenia rządów kierowane do przedsiębiorstw wielonarodowych działających lub mających siedzibę na terenie państw, które zobowiązały się do przestrzegania Deklaracji. Są to niezobowiązujące zasady i normy dotyczące odpowiedzialnej postawy przedsiębiorstw w kontekście globalnym, zgodne z mającymi zastosowanie przepisami prawa i normami międzynarodowymi. *Wytyczne* to jedyny uzgodniony przez wiele stron i promowany przez rządy kompleksowy kodeks odpowiedzialnej postawy biznesowej.

Zalecenia zawarte w *Wytycznych* wyrażają wspólne wartości promowane przez rządy państw, w których powstaje wiele bezpośrednich inwestycji międzynarodowych oraz państw, które są siedzibą największych przedsiębiorstw wielonarodowych. Celem niniejszego dokumentu jest promowanie pozytywnego wkładu w rozwój gospodarczy, środowiskowy i społeczny na całym świecie.

Wytyczne wdrażane są za pomocą unikalnego mechanizmu Krajowych Punktów Kontaktowych (KPK) – agencji utworzonych przez rządy państw przestrzegających Deklaracji w celu promowania i wdrażania *Wytycznych*. Krajowe Punkty Kontaktowe pomagają przedsiębiorstwom i stronom zainteresowanym w podejmowaniu stosownych środków wspierających wdrażanie *Wytycznych*. Oferują one również platformę mediacyjną i rozjemczą pomagającą w rozwiązywaniu ewentualnych problemów natury praktycznej.

W dniu 4 maja 2010 r. rządy 42 państw (zarówno tych należących, jak i nie należących do OECD), które zobowiązały się do przestrzegania postanowień Deklaracji OECD w sprawie Inwestycji i Przedsiębiorstw Wielonarodowych oraz powiązanej Decyzji, rozpoczęły pracę nad aktualizacją *Wytycznych*, aby odzwierciedlić zmiany, jakie zaszły na polu inwestycji i przedsiębiorstw wielonarodowych od momentu przygotowania ostatniej wersji dokumentu, tj. od roku 2000. Uzgodnione zmiany mają na celu zapewnienie ciągłości *Wytycznych* jako głównego instrumentu promującego odpowiedzialną postawę biznesową.

W dniu 25 maja 2011 r. na Spotkaniu Ministerialnym z okazji 50. rocznicy powstania OECD, 42 rządy przyjęły zaktualizowane *Wytyczne* i związaną z nimi Decyzję

Zmiany wprowadzone w *Wytycznych* obejmują:

- Dodanie nowego rozdziału o prawach człowieka, który jest zgodny z Wytycznymi dotyczącymi Biznesu i Praw Człowieka: Wdrożenie programu „Protect, Respect and Remedy” (Chroń, szanuj i naprawiaj) ONZ.

-
- Nowe, kompleksowe podejście do analizy przedsiębiorstwa i odpowiedzialnego zarządzania łańcuchem dostaw stanowiące krok naprzód w stosunku do wcześniejszych koncepcji.
 - Ważne zmiany w rozdziałach poświęconych tematom specjalistycznym, takim jak zatrudnienie i relacje pracownicze, zwalczanie korupcji, namawianie do korupcji i wymuszeń, środowisko, interesy konsumentów, ujawnianie informacji i opodatkowanie.
 - Wyjaśnienie i rozszerzenie wytycznych proceduralnych mające na celu wzmocnienie pozycji Krajowych Punktów Kontaktowych, zwiększenie ich wydajności i sprzyjanie równowadze funkcjonalnej.
 - Aktywny program wdrażania wspierający przedsiębiorstwa w wypełnianiu powierzonych im obowiązków w warunkach pojawiania się nowych wyzwań.

Wytyczne zostały zaktualizowane przez rządy państw przestrzegających Deklaracji w toku konsultacji ze stronami zainteresowanymi i partnerami. O udział w tworzeniu aktualizacji poproszone zostały również wszystkie państwa G20, które nie przyjęły Deklaracji. Zarówno te państwa, jak i uczestnicy konsultacji regionalnych w Azji, Afryce, Ameryce Łacińskiej, na Środkowym Wschodzie i w północnej Afryce miały istotny wkład w pracę nad dokumentem. Komitet Doradczy ds. Biznesu i Przemysłu przy OECD, Komitet Doradczy Związków Zawodowych przy OECD oraz OECD Watch reprezentowały poglądy organizacji biznesowych, pracowniczych oraz pozarządowych w procesie regularnych konsultacji i aktywnego uczestnictwa w Grupie Doradczej Przewodniczącego Grupy Roboczej odpowiedzialnej za aktualizację *Wytycznych*. Profesor John Ruggie -Specjalny Przedstawiciel Sekretarza Generalnego ONZ ds. Biznesu i Praw Człowieka, Międzynarodowa Organizacja Pracy wraz z innymi organizacjami międzynarodowymi również miał swój wkład w przygotowanie aktualizacji.

W tworzeniu stosownych rozdziałów niniejszego dokumentu uczestniczyły również Komitety OECD ds. konkurencji, polityki konsumenckiej, zarządzania przedsiębiorstwem, zatrudnienia, pracy i spraw społecznych, polityki środowiskowej, spraw fiskalnych oraz Grupa Robocza ds. korupcji w międzynarodowych transakcjach biznesowych.

Prace nad aktualizacją wspierane były przez Dział Inwestycji działający jako Sekretariat Komitetu Inwestycyjnego OECD w ścisłej współpracy z Dyrektoriatem Prawnym; Centrum Polityki Podatkowej i Administracji; Dział Antykorupcyjny, Dział ds. Konkurencji; Dział Spraw Korporacyjnych; Dział Analizy Zatrudnienia i Polityki; Dział ds. Integracji Środowiskowej i Gospodarczej oraz Dział ds. Informacji, Komunikacji i Polityki Konsumenckiej.

Spis treści

Część I	11
Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych	11
Zalecenia dotyczące odpowiedzialnego zachowania biznesowego w kontekście globalnym	11
Tekst i komentarz	11
Przedmowa.....	12
I. Koncepcje i zasady.....	16
II. Zasady ogólne.....	19
Komentarz do rozdziału „Zasady ogólne”	21
III. Ujawnianie informacji	28
Komentarz do rozdziału „Ujawnianie informacji”	29
IV. Prawa człowieka.....	32
Komentarz do rozdziału „Prawa człowieka”	32
V. Zatrudnienie i stosunki pracownicze	37
Komentarz do rozdziału „Zatrudnienie i stosunki pracownicze”	39
VI. Środowisko.....	44
Komentarz do rozdziału „Środowisko”	46
VII. Zwalczanie korupcji, namawiania do korupcji i wymuszenia.....	50
VIII. Interesy konsumenta	55
IX. Nauka i technologia.....	60
X. Konkurencja.....	62
XI. Opodatkowanie	65
Część II.....	69
Procedury wdrażania Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych.....	69
Zmiana Decyzji Rady w sprawie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych.....	70
RADA.....	70
I. Krajowe Punkty Kontaktowe	70
II. Komitet Inwestycyjny	71
III. Weryfikacja Decyzji	72
Wytyczne proceduralne	73
I. Krajowe Punkty Kontaktowe	73
A. Uzgodnienia instytucjonalne	73
B. Informowanie i promocja.....	74
C. Sytuacje szczególne	74
D. Sprawozdawczość.....	76
II. Komitet Inwestycyjny	76

Komentarz do „Procedur wdrażania Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych	78
I. Komentarz do Wytycznych proceduralnych dla KPK.....	79
Sytuacje szczególne	82
<i>Zasady przewodnie dotyczące sytuacji szczególnych</i>	83
<i>Koordinacja działań różnych KPK w sytuacjach szczególnych</i>	83
<i>Wstępna ocena</i>	84
<i>Pomoc stronom</i>	85
<i>Zamknięcie procedury</i>	85
<i>Jawność i poufność</i>	87
<i>Kwestie sporne w państwach nieprzestrzegających Wytycznych</i>	87
<i>Ramy czasowe</i>	88
<i>Składanie sprawozdań Komitetowi Inwestycyjnemu</i>	89
II. Komentarz do „Wytycznych proceduralnych dla Komitetu Inwestycyjnego”	90
ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I ROZWOJU	93

DEKLARACJA W SPRAWIE INWESTYCJI MIĘDZYNARODOWYCH I PRZEDSIĘBIORSTW WIELONARODOWYCH

25 maja 2011

RZĄDY PAŃSTW PRZESTRZEGAJĄCYCH DEKLARACJI¹

ZWAŻYWSZY, ŻE

- Inwestycje międzynarodowe mają duże znaczenie dla gospodarki światowej i przyczyniają się do rozwoju państw;
- Wielonarodowe przedsiębiorstwa odgrywają istotną rolę w procesie inwestycyjnym;
- Współpraca międzynarodowa może pozytywnie wpłynąć na atmosferę inwestycji zagranicznych i zachęcić do ich realizacji, co przedsiębiorstwa wielonarodowe mogą wykorzystać na rzecz postępu gospodarczego, społecznego i środowiskowego, a także zminimalizować i rozwiązać ewentualne trudności pojawiające się w ramach ich działalności;
- Odnoszenie się do spraw związanych z inwestycjami międzynarodowymi i przedsiębiorstwami wielonarodowymi w ramach wyważonej struktury współzależnych instrumentów zwiększa korzyści płynące ze współpracy międzynarodowej;

OŚWIADCZAJĄ, ŻE

Wytyczne dla I.
przedsiębiorstw

Rządy wspólnie zalecają przedsiębiorstwom
wielonarodowym działającym lub mającym siedzibę

¹ Na dzień 25 maja 2011 r., rządami zobowiązanymi to przestrzegania Deklaracji są rządy państw członkowskich OECD oraz rządy Argentyny, Brazylii, Egiptu, Łotwy, Litwy, Maroko, Peru i Rumunii. Wspólnota Europejska została poproszona o odwoływanie się do sekcji dotyczącej Traktowania Krajowego w sprawach leżących w jej zakresie kompetencji.

- wielonarodowych
- na terenie ich państw przestrzeganie Wytycznych zgodnie z Aneksem 1 do niniejszego dokumentu², uwzględniając uwagi i wyjaśnienia przedstawione w przedmowie i stanowiące integralną część *Wytycznych*.
- Traktowanie krajowe II.
1. Mając na uwadze utrzymanie porządku publicznego, ochronę interesów bezpieczeństwa i wywiązywanie się ze zobowiązań w zakresie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, rządy przestrzegające postanowień Deklaracji powinny zapewnić przedsiębiorstwom, które działają na ich terytorium, należą lub są kontrolowane bezpośrednio lub pośrednio przez obywateli państw przestrzegających Deklaracji (zwanym dalej „przedsiębiorstwami kontrolowanymi przez jednostki zagraniczne”) traktowanie zgodne z przepisami prawa, regulacjami i praktykami administracyjnymi, zgodnie z prawem międzynarodowym, oraz traktować takie przedsiębiorstwa na równi z przedsiębiorstwami krajowymi („traktowanie krajowe”);
 2. Rządy rozważą zastosowanie „traktowania krajowego” względem państw nieprzestrzegających Deklaracji.
 3. Rządy dołożą starań, aby jednostki terenowe postępowały zgodnie z zasadą „traktowania krajowego”;
 4. Niniejsza Deklaracja nie dotyczy prawa rządów przestrzegających Deklaracji do regulacji napływu inwestycji zagranicznych ani warunków zakładania przedsiębiorstw zagranicznych;
- Sprzeczne wymagania III.
- Rządy nawiążą współpracę w celu uniknięcia lub zminimalizowania zjawiska nakładania na przedsiębiorstwa wielonarodowe sprzecznych wymagań oraz wezmą pod uwagę kwestie ogólne i podejście praktyczne opisane w Aneksie 2 do niniejszego dokumentu³.
- Środki motywujące i IV.
zniechęcające do
1. Rządy uznają potrzebę zacieśnienia współpracy w zakresie bezpośrednich inwestycji międzynarodowych.

² Treść *Wytycznych dla Przedsiębiorstw Wielonarodowych* jest przedstawiona w Części I niniejszej publikacji.

³ Treść postanowień ogólnych i podejścia praktycznego dotyczącego sprzecznych wymagań nakładanych na przedsiębiorstwa wielonarodowe dostępna jest na stronie OECD: www.oecd.org/daf/investment.

inwestycji
międzynarodowych

2. Rządy uznają również potrzebę nadania stosownej wagi interesom rządów państw przestrzegających Deklaracji, podlegającym określonym przepisom prawa, regulacjom i praktykom administracyjnymi w tym zakresie (zwanym dalej „środkami”), zapewniając oficjalne środki zachęcające i zniechęcające do bezpośrednich inwestycji międzynarodowych;

3. Rządy państw przestrzegających Deklaracji dołożą starań, aby przyjęte środki były jak najbardziej przejrzyste tak, aby istniała możliwość określenia ich znaczenia i celu oraz, aby informacje na ich temat były łatwo dostępne; Rządy oświadczają, że są przygotowane na wzajemne konsultacje w wyżej wymienionych sprawach, zgodnie ze stosownymi Decyzjami Rady;

Procedury konsultacji V.

Weryfikacja VI.

Rządy oświadczają, że będą poddawały powyższe kwestie okresowej weryfikacji w celu zwiększenia efektywności międzynarodowej współpracy gospodarczej rządów przestrzegających Deklaracji w sprawach związanych z inwestycjami międzynarodowymi i przedsiębiorstwami wielonarodowymi.

Część I

Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych Zalecenia dotyczące odpowiedzialnego zachowania biznesowego w kontekście globalnym Tekst i komentarz

Uwaga Sekretariatu: Komentarze zawarte w *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych* zostały przyjęte przez Komitet Inwestycyjny w składzie poszerzonym wraz z ośmioma państwami nieprzestrzegającymi* postanowień *Deklaracji w sprawie inwestycji międzynarodowych i przedsiębiorstw wielonarodowych* w celu poinformowania oraz wyjaśnienia tekstu *Wytycznych dla przedsiębiorstw wielonarodowych* oraz *Decyzji Rady w sprawie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*. Państwa te nie są stroną *Deklaracji w sprawie inwestycji międzynarodowych i przedsiębiorstw wielonarodowych*, ani *Decyzji Rady w sprawie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*.

W niniejszej publikacji komentarze zamieszczone zostały pod rozdziałami, których dotyczą i są opatrzone numerami kolejno od 1 do 106.

* Argentyna, Brazylia, Egipt, Łotwa, Litwa, Maroko, Peru i Rumunia.

Przedmowa

1. *Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych* (zwane dalej *Wytycznymi*) to zalecenia rządów kierowane do przedsiębiorstw wielonarodowych. Celem *Wytycznych* jest zapewnienie, że działanie takich przedsiębiorstw jest zgodne z polityką danego rządu, wzmocnienie podstawy wzajemnego zaufania przedsiębiorstw i społeczeństwa, w którym działają, polepszenie atmosfery inwestycji zagranicznych oraz zwiększenie wkładu w zrównoważony rozwój przedsiębiorstw wielonarodowych. *Wytyczne* są częścią *Deklaracji OECD w sprawie inwestycji międzynarodowych i przedsiębiorstw wielonarodowych*. Inne fragmenty wyżej wymienionej deklaracji dotyczą traktowania krajowego, sprzecznych wymogów stawianych przedsiębiorstwom i zachęt oraz środków zniechęcających do inwestycji międzynarodowych. *Wytyczne* przedstawiają nieobowiązkowe zasady i normy dotyczące odpowiedzialnej postawy biznesowej zgodnej z mającymi zastosowanie przepisami prawa i normami międzynarodowymi. Niemniej, państwa przestrzegające *Wytycznych* podejmują wiążące zobowiązanie wdrażania tych zasad zgodnie z *Decyzją Rady OECD w sprawie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych*. Ponadto, kwestie objęte *Wytycznymi* mogą również podlegać przepisom prawa krajowego i zobowiązaniom międzynarodowym.
2. Biznes międzynarodowy przeszedł daleko idące zmiany strukturalne. *Wytyczne* zostały dostosowane tak, aby sprostać tym zmianom. Wraz z powstaniem sektora usług, sektora opartego na wiedzy oraz rozwojem gospodarki internetowej, przedsiębiorstwa usługowe i technologiczne zaczęły odgrywać coraz większą rolę na rynku międzynarodowym. Duże przedsiębiorstwa wciąż obejmują znaczną część inwestycji międzynarodowych, zauważalna jest również tendencja ku zakrojonym na szeroką skalę fuzjom międzynarodowym. Jednocześnie wzrosła intensywność inwestycji zagranicznych małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które odgrywają obecnie istotną rolę na scenie międzynarodowej. Przedsiębiorstwa wielonarodowe, tak jak ich krajowe odpowiedniki, rozwinęły się obejmując szerszy zakres ustaleń biznesowych i form organizacyjnych. Sojusze strategiczne oraz zacieśnianie relacji z dostawcami i wykonawcami zdają się zacierać granice przedsiębiorstw.
3. Gwałtowny rozwój strukturalny przedsiębiorstw wielonarodowych przejawia się również w operacjach przeprowadzanych przez takie przedsiębiorstwa w rozwijającym się świecie, gdzie odsetek bezpośrednich inwestycji zagranicznych błyskawicznie wzrósł. W państwach rozwijających się nastąpiła dywersyfikacja działalności

przedsiębiorstw wielonarodowych, które oprócz produkcji pierwotnej i przemysłu wydobywczego zajmują się również produkcją przemysłową, montażem, rozwojem rynku krajowego oraz świadczeniem usług. Kolejnym kluczowym elementem rozwoju jest pojawienie się wielonarodowych przedsiębiorstw, działających jako inwestorzy międzynarodowi i mających siedzibę w państwach rozwijających się.

4. Międzynarodowy handel i inwestycje przyczyniły się do wzmocnienia działalności przedsiębiorstw wielonarodowych oraz pogłębienia więzów łączących różne kraje i regiony świata. Działalność ta przynosi istotne korzyści zarówno państwom macierzystym, jak i państwom goszczącym. Korzyści te rosną, gdy przedsiębiorstwa wielonarodowe oferują konkurencyjne ceny produktów i usług, na które jest zapotrzebowanie oraz, gdy zapewniają odpowiednie zwroty podmiotom zapewniającym kapitał. Działalność handlowa i inwestycyjna takich przedsiębiorstw przyczynia się do efektywnego wykorzystania kapitału, technologii oraz zasobów ludzkich i naturalnych. Przedsiębiorstwa wielonarodowe umożliwiają transfer technologii pomiędzy różnymi regionami świata oraz rozwój technologii odpowiadających warunkom lokalnym. Ponadto, zarówno poprzez oficjalne szkolenia, jak i kształcenie w miejscu pracy, przedsiębiorstwa wielonarodowe promują rozwój kapitału ludzkiego i tworzenie nowych miejsc pracy w państwach goszczących.
5. Charakter, zakres i tempo zmian gospodarczych postawiło przedsiębiorstwa i ich udziałowców przed nowymi wyzwaniami. Przedsiębiorstwa wielonarodowe mają możliwość wdrażania najlepszych praktyk zrównoważonego rozwoju, które zapewniają spójność celów gospodarczych, środowiskowych i społecznych. Zdolność przedsiębiorstw wielonarodowych do promowania zrównoważonego rozwoju jest znacznie większa, gdy handel i inwestycje prowadzone są na otwartych, konkurencyjnych i odpowiednio regulowanych rynkach.
6. Wiele przedsiębiorstw wielonarodowych pokazało, że poszanowanie wysokich standardów postępowania biznesowego może zwiększyć tempo wzrostu. Obecnie konkurencja na rynku jest bardzo silna, a przedsiębiorstwa wielonarodowe muszą sprostać całemu szeregowi zasad prawnych, społecznych i regulacyjnych. W tym kontekście, niektóre przedsiębiorstwa mogą uciekać się do lekceważenia zasad i norm postępowania, by w nieuczciwy sposób zyskać przewagę nad konkurencją. Stosowanie tego typu praktyk przez kilka przedsiębiorstw może zakwestionować reputację wielu firm i wywołać niepokoje społeczne.

7. W odpowiedzi na takie niepokoje przedsiębiorstwa zaczęły tworzyć wewnętrzne programy, opracowywać wytyczne i systemy zarządzania, które stanowią podstawę ich zaangażowania w przestrzeganie zasady odpowiedzialnej postawy przedsiębiorstwa, dobrych praktyk i zasad odpowiedzialnego postępowania pracowników. Niektóre przedsiębiorstwa korzystają z usług doradczych, certyfikacyjnych i audytorskich przyczyniając się do gromadzenia specjalistycznej wiedzy w tych dziedzinach. Działania te przyczyniły się do promocji dialogu społecznego dotyczącego odpowiedzialnego postępowania biznesowego i nawiązania współpracy ze stronami zainteresowanymi m.in. w zakresie inicjatyw wielostronnych tworząc kodeks odpowiedzialnego postępowania biznesowego. *Wytyczne* odzwierciedlają wspólne oczekiwania rządów stosujących zasady odpowiedzialnego postępowania biznesowego oraz stanowią punkt odniesienia zarówno dla przedsiębiorstw, jak i innych stron zainteresowanych. W związku z powyższym, *Wytyczne* nie tylko uzupełniają, ale również umacniają starania jednostek prywatnych w zakresie określenia i wdrażania zasad odpowiedzialnego postępowania biznesowego.
8. Rządy współpracują ze sobą oraz z innymi podmiotami w celu wzmocnienia międzynarodowych ram prawnych i politycznych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej. Proces ten został rozpoczęty na początku dwudziestego wieku przez Międzynarodową Organizację Pracy. Kolejnym przełomowym wydarzeniem było przyjęcie przez Organizację Narodów Zjednoczonych Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w 1948r. Po tym roku nastąpił rozwój norm dotyczących wielu obszarów odpowiedzialnego postępowania biznesowego, który trwa do dziś. OECD uczestniczy w tym procesie poprzez rozwijanie norm obejmujących takie obszary jak środowisko, walka z korupcją, interesy konsumentów, ład korporacyjny i opodatkowanie.
9. Wspólnym celem rządów przestrzegających *Wytycznych* jest zachęcenie przedsiębiorstw wielonarodowych do uczestnictwa w rozwoju gospodarczym, środowiskowym i społecznym oraz do minimalizowania trudności, które mogą pojawić się w związku z ich działalnością. Pragnąc osiągnąć powyższy cel, rządy nawiązały stosunki partnerskie z wieloma przedsiębiorstwami, związkami zawodowymi i innymi organizacjami pozarządowymi, które na własną rękę podejmują działania zorientowane na realizację powyższego celu. Rządy mogą przyczynić się do realizacji tych dążeń poprzez zapewnienie wydajnych ram polityki krajowej, które uwzględniałyby stabilną politykę makroekonomiczną, brak dyskryminacji przedsiębiorstw, odpowiednie regulacje oraz nadzór ostrożnościowy, bezstronny system sądownictwa i egzekucję prawa oraz skuteczną i uczciwą administrację publiczną. Rządy mogą również wesprzeć powyższe dążenia poprzez wypromowanie

odpowiednich norm i założeń politycznych wspierających zrównoważony rozwój oraz uczestnictwo w bieżących reformach zapewniając wydajne i skuteczne działanie sektora publicznego. Rządy przestrzegające *Wytycznych* zobowiązane są do ciągłego doskonalenia zarówno polityki krajowej, jak i międzynarodowej w celu zwiększania dobrobytu i podnoszenia standardów życia.

I. Koncepcje i zasady

1. *Wytyczne* to wspólne zalecenia kierowane przez rządy do przedsiębiorstw wielonarodowych. Przedstawiają one spójne z mającymi zastosowanie przepisami prawa i normami międzynarodowymi zasady i normy dobrych praktyk. Przestrzeganie *Wytycznych* przez przedsiębiorstwa nie jest obowiązkowe, ani wymagane prawem. Niemniej, niektóre kwestie ujęte w *Wytycznych* mogą podlegać prawu krajowemu lub zobowiązaniom międzynarodowym.
2. Nadrzędnym obowiązkiem przedsiębiorstw jest przestrzeganie przepisów prawa krajowego. *Wytyczne* nie zastępują prawa krajowego i nie należy ich postrzegać jako nadrzędne w stosunku do praw i regulacji obowiązujących w danym państwie. Chociaż w wielu przypadkach *Wytyczne* wykraczają poza przepisy prawa, ich celem nie było stawianie przedsiębiorstwom wymogu spełnienia sprzecznych wymagań. Niemniej, przedsiębiorstwa działające w państwach, w których prawo krajowe jest sprzeczne z zasadami i normami przedstawionymi w *Wytycznych*, powinny dokładać wszelkich starań, by przestrzegać zasad przedstawionych w niniejszym dokumencie w najszerszym zakresie dozwolonym przez prawo krajowe.
3. Działania przedsiębiorstw wielonarodowych mają zakres ogólnoświatowy, w związku z czym współpraca międzynarodowa powinna obejmować wszystkie państwa. Rządy państw przestrzegających *Wytycznych* zachęcają przedsiębiorstwa działające na ich terytoriach do przestrzegania *Wytycznych* we wszystkich miejscach prowadzenia działalności oraz uwzględniania okoliczności panujących w danym państwie goszczącym.
4. Niniejsze *Wytyczne* nie wymagają dokładnej definicji przedsiębiorstwa wielonarodowego. Tego typu przedsiębiorstwa działają we wszystkich sektorach gospodarki i zazwyczaj zreszają spółki lub inne podmioty utworzone w kilku państwach w sposób umożliwiający im koordynację działań w różnoraki sposób. Chociaż jedna lub więcej jednostek może mieć istotny wpływ na działanie innych, stopień autonomii poszczególnych jednostek w obrębie przedsiębiorstwa może być różny dla różnych przedsiębiorstw wielonarodowych. Mogą one stanowić własność prywatną, państwową lub mieszaną. Niniejsze *Wytyczne* kierowane są do wszystkich jednostek wchodzących w skład przedsiębiorstwa wielonarodowego (spółki matki i/lub jednostek lokalnych). Stosownie do rzeczywistego podziału odpowiedzialności,

od wszystkich jednostek oczekuje się współpracy i wzajemnego wsparcia w celu ułatwienia przestrzegania *Wytycznych*.

5. *Wytyczne* nie zostały stworzone w celu wprowadzenia odmiennych zasad traktowania przedsiębiorstw wielonarodowych i krajowych; przedstawiają one dobre praktyki dla wszystkich przedsiębiorstw. Zgodnie z powyższym, wymagania w zakresie postępowania stawiane przedsiębiorstwom wielonarodowym i krajowym są takie same, o ile takie mają one zastosowanie w obydwu przypadkach.
6. Rządy pragną zachęcić do przestrzegania *Wytycznych* w możliwie najszerszym zakresie. Pomimo, iż uznaje się, że MŚP mogą mieć inny zakres możliwości niż przedsiębiorstwa duże, rządy przestrzegające *Wytycznych* zachęcają MŚP do stosowania się do zaleceń w nich przedstawionych w możliwie najszerszym stopniu.
7. Rządy stosujące *Wytyczne* nie powinny wykorzystywać ich w celach protekcyjnych, ani w żaden sposób kwestionujący komparatywną przewagę jakiegokolwiek państwa, w którym inwestują przedsiębiorstwa wielonarodowe.
8. Rządy mają prawo określić warunki działania przedsiębiorstw wielonarodowych w obrębie ich jurysdykcji zgodnie z prawem międzynarodowym. Jednostki wchodzące w skład przedsiębiorstwa wielonarodowego mające siedziby w różnych państwach podlegają przepisom prawa obowiązującym w tych krajach. W przypadkach, gdy przedsiębiorstwa wielonarodowe podlegają sprzecznym wymaganiom obowiązujących w państwach stosujących *Wytyczne* lub krajach trzecich, rządy takich państw powinny współpracować w dobrej wierze w celu rozwiązania ewentualnych problemów.
9. Rządy państw przestrzegających *Wytycznych* ustanawiają je z zamiarem wywiązywania się z obowiązku równego traktowania przedsiębiorstw, zgodnie z prawem międzynarodowym i postanowieniami umownymi.
10. Zaleca się korzystanie z mających zastosowanie międzynarodowych mechanizmów rozstrzygania sporów, w tym arbitrażu, w celu ułatwienia procesu rozwiązywania ewentualnych sporów prawnych pomiędzy przedsiębiorstwami a rządami państw goszczących.
11. Rządy państw przestrzegających *Wytycznych* wdrożą przedstawione w nich zasady i będą zachęcały do ich przestrzegania, a także utworzą Krajowe Punkty Kontaktowe, których celem będzie promowanie *Wytycznych* oraz pełnienie roli forum dyskusyjnego

poświęconego wszystkim sprawom dotyczącym *Wytycznych*. Rządy państw przestrzegających *Wytycznych* wezmą również udział w procedurach weryfikacji i konsultacji spraw związanych z interpretacją *Wytycznych* w zmieniającym się świecie.

II. Zasady ogólne

Przedsiębiorstwa powinny brać pod uwagę politykę państw, w których działają oraz rozważyć poglądy stron zainteresowanych. W tym zakresie:

A. Przedsiębiorstwa powinny:

1. Przyczynić się do postępu gospodarczego, środowiskowego i społecznego w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.
2. Szanować prawa człowieka tych, na których oddziałują poprzez prowadzoną przez siebie działalność.
3. Promować tworzenie potencjału w regionie poprzez ścisłą współpracę z miejscową społecznością, w tym kręgami biznesowymi, oraz rozwój działalności przedsiębiorstwa na rynku krajowym i zagranicznym, zgodnie z wymogami dobrych praktyk handlowych.
4. Promować tworzenie kapitału ludzkiego, w szczególności poprzez tworzenie możliwości zatrudnienia i zwiększanie możliwości szkoleniowych pracowników.
5. Powstrzymać się od ubiegania się o zwolnienia lub akceptowania zwolnień nie uwzględnionych w statutach lub przepisach prawa dotyczących praw człowieka, ochrony środowiska, zdrowia, bezpieczeństwa, pracy, opodatkowania, zachęt finansowych czy innych kwestii.
6. Wspierać i przestrzegać zasad dobrego ładu korporacyjnego, oraz rozwijać i wprowadzać w życie dobry ład korporacyjny, także w grupie przedsiębiorstw.
7. Opracowywać i wdrażać skuteczne praktyki kontroli wewnętrznej oraz systemy zarządzania zwiększające wzajemne zaufanie w relacjach przedsiębiorstw ze społecznościami, w których działają.
8. Promować wśród pracowników wiedzę o przyjętych przez spółkę założeniach polityki oraz przestrzeganie tych założeń poprzez upowszechnianie wiedzy, w tym poprzez programy szkoleniowe.
9. Powstrzymać się od podejmowania działań dyskryminujących lub dyscyplinarnych skierowanych przeciwko pracownikom, którzy *bona fide* zgłaszają zarządowi lub, tam gdzie jest to właściwe, odpowiednim władzom przypadki zachowań sprzecznych z prawem, *Wytycznymi* czy polityką przedsiębiorstwa.
10. Przeprowadzić analizę ryzyka, poprzez, na przykład, uwzględnienie jej w systemach zarządzania ryzykiem w celu zidentyfikowania, zapobieżenia i minimalizowania rzeczywistych i potencjalnych negatywnych skutków działań przedsiębiorstwa, opisanych w punktach 11 i 12, oraz określenia sposobu działania

w sytuacji wystąpienia takich niekorzystnych skutków. Charakter i zakres analizy zależy od sytuacji.

11. Unikać wywoływania lub przyczyniania się do wystąpienia niekorzystnych skutków w kwestiach objętych niniejszymi *Wytycznymi* poprzez działania własne oraz podejmować stosowne kroki w przypadku ich wystąpienia.
 12. Starać się zapobiec lub zminimalizować niekorzystne skutki działalności przedsiębiorstwa, również w przypadku, gdy przedsiębiorstwo nie miało wpływu na pojawienie się takich skutków, które są bezpośrednio związane z działalnością, produktami lub usługami przedsiębiorstwa poprzez stosunek biznesowy. Zapis ten nie ma na celu przeniesienia odpowiedzialności z jednostki powodującej niekorzystne skutki na przedsiębiorstwo, z którym taka jednostka utrzymuje stosunki biznesowe.
 13. Poza podejmowaniem odpowiednich kroków w przypadku wystąpienia niekorzystnych skutków dotyczących kwestii objętych niniejszymi *Wytycznymi*, przedsiębiorstwa powinny w miarę możliwości zachęcać partnerów handlowych, w tym dostawców i podwykonawców, do stosowania zasad odpowiedzialnego postępowania biznesowego, zgodnie z niniejszymi *Wytycznymi*.
 14. Nawiązywać współpracę z innymi stronami zainteresowanymi, co umożliwi uwzględnienie ich podglądów w planach i procesach decyzyjnych dotyczących projektów i innych czynności, które mogą mieć znaczny wpływ na społeczności lokalne.
 15. Powstrzymać się od jakiegokolwiek niewłaściwej formy zaangażowania w lokalną działalność polityczną.
- B. Zachęca się przedsiębiorstwa do:
1. Wspierania, tam gdzie jest to właściwe, wspólnie podejmowanych wysiłków na odpowiednich forach w celu promowania wolności w Internecie poprzez uszanowanie wolności słowa, tworzenia zgromadzeń i grupowań online.
 2. Wspierania, tam gdzie jest to właściwe, inicjatyw osób prywatnych lub stron zainteresowanych oraz angażowania się w dialog społeczny dotyczący odpowiedzialnego zarządzania łańcuchem dostaw, upewniając się, że inicjatywy te w odpowiednim stopniu uwzględniają wpływ jaki mogą wywrzeć na społeczeństwo i gospodarkę krajów rozwijających się, a także biorą pod uwagę uznawane normy międzynarodowe.

Komentarz do rozdziału “Zasady ogólne”

1. Rozdział *Wytycznych* zatytułowany „Zasady ogólne” jest pierwszym rozdziałem zawierającym konkretne zalecenia dla przedsiębiorstw. Rozdział ten jest ważny z uwagi na fakt, że nadaje on ton całości *Wytycznych* i ustanawia podstawowe zasady zaleceń przytoczonych w kolejnych rozdziałach.
2. Zachęca się przedsiębiorstwa do współpracy z rządami w procesie opracowywania i wdrażania zasad polityki i przepisów prawa. Proces ten może zostać wzbogacony poprzez uwzględnienie poglądów innych stron zainteresowanych, w tym interesów społeczności lokalnej, jak i interesów handlowych. W rozdziale zauważono także, że rządy powinny współpracować z przedsiębiorstwami w sposób jawny oraz konsultować się z nimi w stosownych kwestiach. Przedsiębiorstwa należy postrzegać jako partnerów rządu w zakresie opracowywania i wdrażania działań dotyczących polityki (której elementem są *Wytyczne*) mającej wpływ na działalność przedsiębiorstwa zarówno w zakresie nieobowiązkowym, jak i prawnie regulowanym.
3. Pomiędzy działalnością przedsiębiorstw wielonarodowych a zrównoważonym rozwojem nie powinny pojawiać się żadne sprzeczności. Celem *Wytycznych* jest wzmocnienie komplementarności w tym zakresie. Związek pomiędzy postępowaniem gospodarczym, społecznym i środowiskowym jest kluczowym środkiem pozwalającym na osiągnięcie celu, jakim jest zrównoważony rozwój⁴.
4. Ogólne zalecenia dotyczące praw człowieka opisane zostały w rozdziale IV, punkt A2.
5. *Wytyczne* zauważają potrzebę i zachęcają przedsiębiorstwa wielonarodowe do wnoszenia wkładu w tworzenie lokalnego potencjału poprzez działalność w obrębie społeczności lokalnych. Zalecenie dotyczące tworzenia kapitału ludzkiego jest wyraźnym wyrazem uznania dla rozwoju, jaki przedsiębiorstwa wielonarodowe mogą zaoferować pracownikom. Zalecenie to dotyczy nie tylko zatrudniania, ale również szkoleń i innych form rozwoju pracowników. Koncepcja budowania kapitału ludzkiego obejmuje również odejście od praktyk dyskryminacyjnych podczas

⁴ Jedną z najczęściej przyjmowanych definicji zrównoważonego rozwoju jest definicja opracowana w 1987 r. przez Światową Komisję ds. Środowiska i Rozwoju (Komisja Brundtland): „Rozwój spełniający obecne potrzeby bez wywierania negatywnego wpływu na zdolność przyszłych pokoleń do spełniania swoich.”

- zatrudniania czy awansowania pracowników, ustawiczne kształcenie i inne formy szkoleń w miejscu pracy.
6. Zaleca się, aby przedsiębiorstwa nie podejmowały działań mających na celu uzyskanie zwolnień nieprzewidzianych w prawach człowieka, przepisach dotyczących ochrony środowiska, bezpieczeństwa i higieny pracy, opodatkowania i, między innymi, zachęt finansowych, co nie narusza prawa przedsiębiorstw do występowania z propozycjami zmian w przepisach prawnych czy ustawowych. Słowa „oraz akceptowania” zwracają również uwagę na rolę państwa w udostępnianiu takich zwolnień. Chociaż tego typu postanowienia są zazwyczaj kierowane do rządów, w równym stopniu dotyczą one przedsiębiorstw wielonarodowych. Warto jednak zaznaczyć, że istnieją przypadki, gdy zwolnienia z przestrzegania danego przepisu czy innych zasad są zgodne z prawem i uzasadnione dobrem publicznym. Przykłady takich wyjątków przedstawione zostały w rozdziałach poświęconych środowisku i konkurencji.
 7. Wytyczne zalecają, aby przedsiębiorstwa stosowały praktyki dobrego nadzoru korporacyjnego wynikające z Zasad OECD dotyczących nadzoru korporacyjnego. Zasady nawołują do ochrony praw stron zainteresowanych oraz umożliwiania egzekucji praw, w tym prawa do równego traktowania. Przedsiębiorstwa powinny szanować prawa stron zainteresowanych określone w przepisach prawnych lub umowach oraz zachęcać do aktywnej współpracy ze stronami zainteresowanymi w zakresie tworzenia dobrobytu, miejsc pracy i przyczyniania się do trwałości finansowo prężnych przedsiębiorstw.
 8. Zasady wzywają zarządy jednostek macierzystych do zapewnienia przedsiębiorstwom kierownictwa strategicznego, skutecznego monitoringu zarządzania oraz do rozliczania się z przedsiębiorstwem i stronami zainteresowanymi przy jednoczesnym uwzględnieniu ich interesów. Podejmując takie zobowiązania, zarząd powinien zapewnić przedsiębiorstwu integralność systemów rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w tym niezależny audyt, odpowiednie systemy kontroli oraz w szczególności, system zarządzania ryzykiem i kontroli operacyjnej, a także zadbać o zgodność z przepisami prawa i stosownymi normami.
 9. Chociaż zarządy podmiotów zależnych mogą mieć zobowiązania wynikające z przepisów prawa jurysdykcji, w której zostały utworzone, Zasady obejmują również grupy przedsiębiorstw. Jeżeli jest to możliwe, systemy zgodności i kontroli powinny obejmować również jednostki zależne. Ponadto, kontrola nadzoru realizowana przez

- zarząd obejmuje nieustanną weryfikację struktur wewnętrznych w celu określenia precyzyjnego zakresu odpowiedzialności zarządu w grupie przedsiębiorstw.
10. Chociaż zalecenia kierowane do państwowych przedsiębiorstw wielonarodowych są takie same, jak dla przedsiębiorstw prywatnych, opinia publiczna częściej skupia się na przedsiębiorstwach publicznych. *Wytyczne OECD dotyczące nadzoru korporacyjnego w przedsiębiorstwach publicznych* to użyteczny poradnik stworzony specjalnie dla takich przedsiębiorstw. Porady zawarte w powyższej publikacji pomogą znacznie usprawnić proces nadzoru.
 11. Pomimo, że obowiązek usprawnienia regulacji prawnych i instytucjonalnych spoczywa przede wszystkim na rządach, istnieją powody dla których przedsiębiorstwa powinny wdrażać zasady dobrego nadzoru korporacyjnego.
 12. Rozszerzający się zakres pozarządowych instrumentów i działań samoregulacyjnych dotyczy kwestii postawy przedsiębiorstw oraz relacji przedsiębiorstw ze społeczeństwem. Ciekawe kierunki rozwoju w tym zakresie pojawiają się w sektorze finansowym. Przedsiębiorstwa przyznają, że ich działalność często wywiera wpływ na społeczeństwo i środowisko naturalne. Przykładem tego są właśnie samoregulacyjne praktyki i systemy zarządzania stosowane przez przedsiębiorstwa pragnące osiągnąć założone cele i przyczynić się do zrównoważonego rozwoju. W związku z powyższym, stosowanie takich praktyk może sprzyjać powstawaniu bardziej konstruktywnych relacji pomiędzy przedsiębiorstwami a społecznościami, w których działają.
 13. Oczywistym następstwem stosowania praktyk samoregulacyjnych jest oczekiwanie, że przedsiębiorstwa będą promować wiedzę z zakresu polityki firmy wśród pracowników. Zaleca się również zapewnienie ochrony osobom zgłaszającym nadużycia *bona fide*, w tym pracownikom, którzy wobec braku terminowego podjęcia czynności zaradczych lub uzasadnionego zagrożenia reperkusjami zgłaszają niezgodne z prawem praktyki właściwym organom władzy publicznej. Tego typu ochrona, mająca szczególne znaczenie w zakresie inicjatyw antykorupcyjnych i środowiskowych, dotyczy również innych zaleceń przedstawionych w *Wytycznych*.
 14. Dla celów *Wytycznych*, analizę przedsiębiorstwa należy rozumieć jako proces umożliwiający przedsiębiorstwom identyfikację, zapobieganie, redukcję i określenie sposobu reagowania na rzeczywiste i potencjalne ryzyko wystąpienia niepożądanych skutków działalności przedsiębiorstwa. Taka analiza powinna być

integralną częścią systemów decyzyjności biznesowej i systemów zarządzania ryzykiem. Analizę można przeprowadzić w ramach szerszego systemu zarządzania ryzykiem przedsiębiorstwa pod warunkiem, że obejmuje on większy zakres działań niż tylko identyfikacja i zarządzanie istotnymi ryzykami, jakie zagrażają samemu przedsiębiorstwu, tj. obejmuje analizę ryzyka związanego z negatywnymi skutkami działalności przedsiębiorstwa w zakresie spraw poruszanych w *Wytycznych*. W przypadku ryzyka wystąpienia negatywnych skutków działalności przedsiębiorstwa należy podjąć działania mające na celu zapobieżenie lub zredukowanie takiego ryzyka, natomiast w przypadku rzeczywistego ich wystąpienia – zastosować odpowiednie środki zaradcze. *Wytyczne* dotyczą tych negatywnych skutków, które zostały spowodowane przez przedsiębiorstwo, bezpośrednio wynikają z jego działalności lub są związane z produktami lub usługami świadczonymi przez jednostki powiązane, jak opisano w punktach A.11 i A.12. Analiza ryzyka pomaga uniknąć negatywnych skutków działalności przedsiębiorstwa. Dla celów niniejszego zalecenia „przyczynianie się” do wystąpienia negatywnego skutku należy rozumieć jako znaczące przyczynienie się poprzez czynność powodującą, ułatwiającą lub zachęcającą inną jednostkę do wywołania negatywnych skutków. Nie obejmuje to jednak przyczyniania się na małą skalę lub nieznacznego przyczyniania się do ich wystąpienia. Termin „stosunek biznesowy” oznacza stosunki z partnerami handlowymi, jednostkami tworzącymi łańcuchy dostaw i wszelkie inne niepaństwowe lub państwowe podmioty bezpośrednio powiązane z działalnością przedsiębiorstwa, jego produktami lub usługami. Zalecenie wyrażone w punkcie A.10 dotyczy kwestii objętych *Wytycznymi*, dotyczących negatywnych skutków, z wyłączeniem rozdziałów o nauce i technologii, konkurencji i opodatkowaniu.

15. Na charakter i zakres analizy przedsiębiorstwa, jak np. podejmowanie określonych kroków, odpowiednich do danej sytuacji wpływ mają takie czynniki, jak wielkość przedsiębiorstwa, kontekst działalności, konkretne zalecenia *Wytycznych* oraz znaczenie negatywnych skutków. Zalecenia dotyczące analizy praw człowieka przedstawione zostały w rozdziale IV.
16. Jeżeli przedsiębiorstwa współpracują z wieloma dostawcami, zaleca się określenie ogólnych obszarów, w których ryzyko wystąpienia negatywnych skutków jest największe oraz, w oparciu o taką analizę ryzyka, nadanie priorytetów analizom dostawców.
17. Unikanie sytuacji przyczyniania się do powstania negatywnych skutków dotyczących kwestii opisanych w niniejszych *Wytycznych* poprzez podejmowanie odpowiednich

działań obejmuje także działania w zakresie łańcucha dostaw. Stosunki w ramach łańcucha dostaw mogą przybierać różne formy, np. formę franszyzy, licencji czy podwykonawstwa. Podmioty tworzące łańcuch dostaw same są często przedsiębiorstwami wielonarodowymi, w związku z czym, jako przedsiębiorstwa mające siedziby w państwach lub powstałe w państwach przestrzegających *Deklaracji*, również objęte są niniejszymi *Wytycznymi*.

18. Jeżeli w kontekście łańcucha dostaw przedsiębiorstwo zidentyfikuje ryzyko spowodowania negatywnych skutków, powinno ono podjąć niezbędne kroki w celu zaprzestania lub zapobieżenia wystąpienia takiego skutku.
19. Jeżeli przedsiębiorstwo zidentyfikuje ryzyko przyczynienia się do wystąpienia negatywnego skutku, należy podjąć niezbędne kroki w celu zaprzestania lub zapobieżenia przyczyniania się do takiej sytuacji i wykorzystać pozycję przedsiębiorstwa, aby w największym możliwym stopniu zredukować wszelkie pozostałe skutki. Uznaje się, że przedsiębiorstwo zajmuje wysoką pozycję, jeżeli może wpłynąć na podmiot powodujący negatywne skutki, aby ten zmienił szkodliwe praktyki.
20. Spełnienie wymogu przedstawionego w punkcie A.12 obejmuje również samodzielne działania przedsiębiorstwa lub działania podjęte we współpracy z innymi jednostkami, o ile jest to właściwe, dążące do wykorzystania pozycji przedsiębiorstwa w celu wywarcia wpływu na podmiot powodujący negatywne skutki i zmuszenia go do zastosowania środków zapobiegających wystąpieniu takich skutków lub redukujących je.
21. W *Wytycznych* zauważono, że możliwości wpływu na zachowanie dostawców są w rzeczywistości ograniczone, co ma związek z charakterem produktów, liczbą dostawców, strukturą i złożonością łańcucha dostaw, pozycją rynkową przedsiębiorstwa i jego dostawców lub innych jednostek tworzących łańcuch dostaw. Przedsiębiorstwa mogą wywierać wpływ na dostawców za pośrednictwem ustaleń np. w umowach o zarządzanie, kryteriach wstępnej kwalifikacji potencjalnych dostawców, czy poprzez przeniesienie prawa do głosowania na powierników lub umowy licencyjne i franszyzy. Innymi czynnikami mającymi znaczenie przy określaniu odpowiedniej reakcji na zidentyfikowane ryzyko są znaczenie i prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków oraz wartość, jaką przedsiębiorstwo przypisuje danemu dostawcy.

22. Odpowiednie reakcje w zakresie stosunków biznesowych mogą obejmować kontynuację współpracy w trakcie procesu redukowania ryzyka, tymczasowe zawieszenie współpracy przy jednoczesnym podejmowaniu środków redukujących ryzyko lub, w ostateczności, rozwiązanie współpracy z dostawcą po podjęciu nieudanych prób redukcji ryzyka albo, w przypadku, gdy przedsiębiorstwo uzna redukcję ryzyka za niemożliwą lub gdy negatywne skutki okażą się być wyjątkowo dotkliwe. Przedsiębiorstwa powinny również uwzględnić negatywny wpływ na gospodarkę i społeczeństwo, jaki może mieć decyzja o rozwiązaniu współpracy.
23. We współpracy z innymi stronami, przedsiębiorstwa mogą również nawiązywać współpracę z dostawcami i innymi podmiotami tworzącymi łańcuch dostaw w celu usprawnienia swojej działalności poprzez, m.in. organizowanie szkoleń dla personelu i innych form tworzenia potencjału oraz w celu wspierania wdrożenia zasad odpowiedzialnego postępowania biznesowego zgodnego z *Wytycznymi*. Jeżeli dostawcy mają wielu klientów i są narażeni na sprzeczne wymagania nakładane na nich przez różnych kupujących, zleca się, aby, z uwagi na obawy związane z korupcją, przedsiębiorstwa wraz z innymi przedsiębiorcami korzystającymi z usług tych samych dostawców uczestniczyły w ogólnobranżowych czynnościach mających na celu koordynację polityk dotyczących łańcucha dostaw i strategii zarządzania ryzykiem, w tym wymianę informacji.
24. Zaleca się również, aby przedsiębiorstwa uczestniczyły w inicjatywach prywatnych lub wielostronnych oraz w dialogu społecznym dotyczącym odpowiedzialnego zarządzania łańcuchem dostaw, jak np. dialog stanowiący część aktywnego programu zgodnie z Decyzją Rady OECD w sprawie *Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych* i załączone Wytyczne Proceduralne.
25. Zaangażowanie stron obejmuje interaktywne stosunki z właściwymi stronami poprzez, na przykład, spotkania, posiedzenia lub postępowania konsultacyjne. Skuteczne zaangażowanie stron determinuje komunikacja dwutorowa, która zależy od dobrych intencji uczestników po obu stronach. Zaangażowanie to może być szczególnie pomocne w planowaniu i podejmowaniu decyzji dotyczących projektów lub innych działań obejmujących, na przykład intensywne wykorzystanie gruntu i wody, co może mieć duży wpływ na społeczności lokalne.
26. Punkt B.1 porusza ważną kwestię. Chociaż nie przedstawia on nowych norm, ani nie zakłada rozwoju już istniejących, punkt ten zaznacza, że dyskusja ma wpływ na interesy i możliwości przedsiębiorstw oraz innych stron zaangażowanych i może przyczynić się

do zrozumienia pewnych kwestii i wniesienia pozytywnego wkładu w rozwój. Punkt ten podkreśla fakt, że pewne kwestie są wielowymiarowe oraz, że należy współpracować z innymi jednostkami za pośrednictwem stosownych forów. Nie ma to wpływu na pozycje zajmowane przez rządy w Światowej Organizacji Handlu w dziedzinie handlu elektronicznego. Celem tego postanowienia nie jest pomijanie innych istotnych interesów publicznych, które mogą dotyczyć wykorzystania Internetu.⁵ Podobnie jak same Wytyczne, postanowienie to nie ma na celu tworzenia sprzecznych wymagań stawianych przedsiębiorstwom, jak określono w punktach 2 i 8 rozdziału „Koncepcje i zasady”.

27. Na koniec warto zauważyć, że samorządność oraz inne, podobne inicjatywy, włączając w to same *Wytyczne*, nie powinny ograniczać konkurencji w sposób niezgodny z prawem, ani nie powinny być uważane jako substytut mającego zastosowanie prawa czy regulacji rządowych. Uważa się, że przedsiębiorstwa wielonarodowe powinny unikać negatywnego wpływu, jaki mogą mieć kodeksy i praktyki samorządowe na transakcje handlowe i inwestycje.

⁵ Niektóre państwa w tej kwestii powoływały się na 2005 Tunis Agenda for the Information Society.

III. Ujawnianie informacji

1. Przedsiębiorstwa powinny upewnić się, że w odpowiednim czasie ujawnione zostaną rzetelne informacje na temat wszystkich podstawowych kwestii dotyczących działalności, struktury organizacyjnej, sytuacji finansowej, wyników, własności i nadzoru przedsiębiorstwa. Ujawniane informacje powinny dotyczyć przedsiębiorstwa jako całości, a jeżeli jest to właściwe, być klasyfikowane według dziedzin działalności lub obszarów geograficznych. Polityka ujawniania informacji musi być odpowiednio dobrana do charakteru, wielkości i lokalizacji przedsiębiorstwa, z należyтым uwzględnieniem kosztów, zasad poufności i innych kwestii dotyczących konkurencji.
2. Polityka ujawniania informacji powinna obejmować, między innymi, istotne informacje na temat:
 - a) finansowych i operacyjnych wyników przedsiębiorstwa;
 - b) celów przedsiębiorstwa;
 - c) głównych praw dotyczących własności udziałów/akcji i głosowania, z uwzględnieniem struktury grupy przedsiębiorstw i wewnętrznych relacji jej członków oraz mechanizmów usprawniania kontroli;
 - d) systemu wynagradzania członków zarządu i kluczowych kierowników oraz informacji dotyczących członków zarządu, w tym ich kwalifikacji, procesu wyboru, innego kierownictwa przedsiębiorstwa oraz informacji, czy każdy członek zarządu jest przez zarząd postrzegany jako niezależny;
 - e) transakcji przeprowadzanych przez strony powiązane;
 - f) możliwych do przewidzenia czynników ryzyka;
 - g) kwestii dotyczących pracowników i innych stron zainteresowanych;
 - h) struktur nadzoru i założeń polityki, w szczególności treści wszelkich kodeksów lub polityk obowiązujących w przedsiębiorstwie, oraz procesu ich wdrażania.
3. Zaleca się, aby przedsiębiorstwa ujawniały również dodatkowe informacji zawierające:
 - a) deklarację wartości firmy i etyki zawodowej przeznaczone do wiadomości publicznej i uwzględniające, w zależności od związku z działalnością przedsiębiorstwa, informacje o politykach dotyczących kwestii objętych *Wytycznymi*;
 - b) zasad polityki i innych kodeksów etyki zawodowej przestrzeganych przez przedsiębiorstwo, datę ich przyjęcia oraz państwa i podmioty, których dotyczą oświadczenia;

- c) wyniki postępowania zgodnie z takimi oświadczeniami i kodeksami;
 - d) informacje o audytach wewnętrznych, systemach zarządzania ryzykiem i zgodności z wymogami prawnymi;
 - e) informacje dotyczące relacji z pracownikami i innymi stronami.
4. Przedsiębiorstwa powinny przestrzegać wysokich standardów w zakresie ujawniania informacji rachunkowych, finansowych i innych, w tym również kwestii dotyczących środowiska i społeczeństwa, o ile takie występują. Normy i polityki dotyczące gromadzenia i publikowania danych również powinny zostać podane do wiadomości publicznej. Niezależny, kompetentny i wykwalifikowany audytor powinien prowadzić coroczne kontrole w celu dostarczenia zarządowi obiektywnego zapewnienia zzewnątrz, że sprawozdania finansowe w odzwierciedlają rzeczywistą pozycję finansową przedsiębiorstwa i jego wyniki we wszystkich istotnych aspektach.

Komentarz do rozdziału „Ujawnianie informacji”

28. Celem tego rozdziału jest zachęcenie do pełniejszego zrozumienia sposobu, w jaki działają przedsiębiorstwa wielonarodowe. Jasne i kompleksowe informacje dotyczące przedsiębiorstw są istotne dla wielu odbiorców, począwszy od stron zainteresowanych i środowisk finansowych, po inne jednostki, jak np. pracownicy, społeczności lokalne, specjalne grupy tematyczne, rządy i społeczeństwo jako ogół. Aby umożliwić lepsze zrozumienie przedsiębiorstwa oraz jego relacji ze społeczeństwem i środowiskiem, przedsiębiorstwa powinny działać w sposób przejrzysty i reagować na coraz większe pragnienie informacji, jakie odczuwa społeczeństwo.
29. Informacje poruszone w niniejszym rozdziale dotyczą ujawniania informacji w dwóch obszarach. Pierwszy zbiór zaleceń w tej dziedzinie pokrywa się ze wskazaniami przedstawionymi w Zasadach nadzoru korporacyjnego OECD. Zawarte w nich adnotacje są źródłem dalszych wskazówek, według których należy interpretować *Wytyczne*. Pierwszy zbiór zaleceń dotyczących ujawniania informacji może zostać uzupełniony drugim zbiorem zaleceń, do przestrzegania których zachęca się przedsiębiorstwa. Zalecenia te koncentrują się głównie wokół przedsiębiorstw notowanych na giełdzie. W zakresie, w jakim zalecenia te mają zastosowanie z uwagi na charakter, wielkość i lokalizację przedsiębiorstwa, stanowią one również przydane narzędzie nadzoru korporacyjnego także dla przedsiębiorstw nieobecnych na giełdzie, na przykład przedsiębiorstw prywatnych lub publicznych.

30. Celem zaleceń dotyczących ujawniania informacji nie jest nałożenie na przedsiębiorstwa nadmiernych obciążeń administracyjnych czy finansowych. Nie oczekuje się, że przedsiębiorstwa ujawnią informacje, które mogłyby zaszkodzić ich pozycji na rynku, chyba, że ich ujawnienie jest niezbędne do przekazania pełnych informacji o decyzji inwestycyjnej oraz uniknięcia wprowadzania inwestora w błąd. Aby określić jakie minimum informacji należy ujawnić, *Wytyczne* stosują pojęcie istotności. Istotną informacją jest informacja, której pominięcie lub zakłamanie może mieć wpływ na decyzje gospodarcze podejmowane przez jej odbiorców.
31. W *Wytycznych* zauważono również, że informacje powinny być opracowywane i ujawniane zgodnie z wysokimi standardami ujawniania informacji rachunkowych, finansowych i innych danych. Zwiększa to znacznie możliwości inwestorów w zakresie monitorowania przedsiębiorstwa poprzez zwiększenie wiarygodności i porównywalności sprawozdań oraz zwiększenie wglądu w wyniki przedsiębiorstwa. Coroczny niezależny audyt, również zalecany w *Wytycznych*, powinien przyczynić się do usprawnienia kontroli i zapewniania zgodności działań przedsiębiorstwa z wymogami prawnymi.
32. Powyższy rozdział dotyczy ujawniania informacji w dwóch obszarach. Pierwszy zbiór zaleceń dotyczy terminowego i rzetelnego ujawnienia istotnych informacji o przedsiębiorstwie, w tym o sytuacji finansowej, wynikach, własności i nadzorze przedsiębiorstwa. Oczekuje się również ujawniania wystarczających danych na temat wynagrodzenia członków zarządu i kluczowego kierownictwa (indywidualnie lub zbiorczo). Taka wiedza pomoże inwestorom odpowiednio ocenić koszty i zyski związane z systemem płac, jak również wpływ systemów motywacyjnych, jak np. program zakupu akcji, na działalność przedsiębiorstwa. Dodatkowe informacje, które należy ujawnić obejmują transakcje ze stronami powiązanymi i istotne, możliwe do przewidzenia czynniki ryzyka, jak również ważne kwestie pracownicze czy dotyczące innych stron zainteresowanych.
33. *Wytyczne* zachęcają również do przestrzegania drugiego zbioru zasad komunikacji lub ujawniania informacji w obszarach, w których normy sprawozdawczości się dopiero kształtują, jak np. w przypadku kwestii dotyczących społeczeństwa, środowiska i ryzyka. Dotyczy to przede wszystkim emisji gazów cieplarnianych, ponieważ zakres ich kontroli rozszerza się obejmując zarówno bezpośrednie, jak i pośrednie, obecne i przyszłe emisje przedsiębiorstwa i emisje związane z produktami; kolejnym przykładem jest różnorodność biologiczna. Wiele przedsiębiorstw podaje informacje wykraczające poza wyniki finansowe. Według nich, ujawnianie takich informacji jest

sposobem zaprezentowania swojego zaangażowania w realizację społecznie przyjętych praktyk. W niektórych przypadkach, druga grupa zasad dotyczących ujawniania informacji – lub komunikacji ze społeczeństwem i innymi stronami dotkniętymi działalnością przedsiębiorstwa – może dotyczyć podmiotów nieuwzględnianych w sprawozdaniach finansowych przedsiębiorstwa. Mogą to być na przykład informacje dotyczące działalności podwykonawców i dostawców lub partnerów joint venture. Takie informowanie ma szczególnie znaczenie w zakresie monitorowania zjawiska przenoszenia szkodliwych działań na partnerów.

34. Wiele przedsiębiorstw przyjęło środki pomagające w przestrzeganiu obowiązującego prawa oraz norm postępowania, jak również zwiększające przejrzystość prowadzonych transakcji. Coraz więcej firm dobrowolnie wydaje kodeksy postępowania, które wyrażają zaangażowanie w przestrzeganie zasad etyki w takich dziedzinach, jak ochrona środowiska, prawa człowieka, normy pracy, ochrona konsumenta czy opodatkowanie. Specjalistyczne systemy zarządzania zostały stworzone lub są opracowywane w celu ułatwienia wywiązywania się z takich zobowiązań - dotyczą one informacji, procedur operacyjnych i wymogów szkoleniowych. Przedsiębiorstwa współpracują z organizacjami pozarządowymi i międzyrządowymi w tworzeniu norm sprawozdawczości, które zwiększą możliwości przedsiębiorstw w zakresie informowania o tym, jaki wpływ mają ich działania na zrównoważony rozwój (na przykład Global Reporting Initiative).
35. Zachęca się, aby przedsiębiorstwa umożliwiły łatwy i ekonomiczny dostęp do publikowanych informacji oraz, aby w tym celu rozważyły wykorzystanie technologii informacyjnych. Informacja udostępniana odbiorcom krajowym powinna być również dostępna dla innych zainteresowanych odbiorców. Przedsiębiorstwa mogą podjąć specjalne kroki w celu udostępnienia informacji społecznościom nieposiadającym dostępu do mediów drukowanych (np. biedniejsze społeczności, na które postępowanie przedsiębiorstwa ma bezpośredni wpływ).

IV. Prawa człowieka

Obowiązkiem państwa jest ochrona praw człowieka. W ramach praw człowieka, zobowiązań państw na terytorium których działają oraz praw i regulacji krajowych, przedsiębiorstwa powinny:

1. Szanować prawa człowieka, co jest równoznaczne z brakiem naruszania praw innych ludzi, oraz reagować na negatywne skutki działalności przedsiębiorstwa w zakresie praw człowieka;
2. w kontekście własnej działalności, unikać łamania lub przyczyniania się do łamania praw człowieka, oraz reagować na tego typu zdarzenia;
3. szukać sposobów na zapobieżenie lub zredukowanie negatywnego wpływu działalności, produktów lub stosunków biznesowych przedsiębiorstwa na poszanowanie praw człowieka, również w przypadkach, gdy przedsiębiorstwo nie przyczynia się do powstania takiego wpływu;
4. posiadać politykę zobowiązującą do przestrzegania praw człowieka;
5. wykonać analizę przedsiębiorstwa w kontekście praw człowieka stosownie do wielkości przedsiębiorstwa, charakteru i kontekstu działalności, jak również znaczenia ryzyka wystąpienia niepożądanego wpływu na prawa człowieka;
6. zapewnić, lub współpracować w zakresie zgodnych z prawem procesów mających na celu zaradzenie wystąpieniu negatywnego wpływu na poszanowanie praw człowieka w przypadkach, gdy przedsiębiorstwo zanotowało sytuację łamania lub przyczynienia się do łamania praw człowieka.

Komentarz do rozdziału „Prawa człowieka”

36. Wstęp do powyższego rozdziału zarysowuje ramy konkretnych zaleceń dotyczących kwestii przestrzegania praw człowieka przez przedsiębiorstwa. Rozdział ten powołuje się na Model ONZ dot. biznesu i praw człowieka „Chroń, szanuj i naprawiaj” i jest zgodny z zasadami wdrożenia tego modelu.
37. We wstępie i pierwszym punkcie rozdziału zauważono, że ochrona praw człowieka jest obowiązkiem państwa oraz, że przedsiębiorstwa, niezależnie od wielkości, sektora działalności, kontekstu operacyjnego, struktury własnościowej i organizacyjnej, czy miejsca działania powinny przestrzegać praw człowieka. Poszanowanie tych praw jest światową normą etyki biznesowej niezależną od możliwości i/lub woli danego

- państwa do wywiązywania się z obowiązku przestrzegania praw człowieka i nie umniejszają tych zobowiązań.
38. Sytuacja, w której państwo nie jest w stanie wprowadzić w życie stosownych praw krajowych lub wdrożyć praw człowieka lub działa w sposób niezgodny z prawem krajowym czy zobowiązaniami międzynarodowymi nie zmniejsza zobowiązania przedsiębiorstwa do przestrzegania praw człowieka. Przedsiębiorstwa działające w państwach, w których prawa krajowe są sprzeczne z prawami człowieka powinny dokładać starań, aby przestrzegać tych praw w najszerszym zakresie, w jakim pozwala na to prawo krajowe, zgodnie z punktem 2 rozdziału zatytułowanego „Koncepcje i zasady”.
39. Zawsze, niezależnie od kraju i kontekstu działalności, należy się mieć na względzie prawa człowieka wyrażone w Międzynarodowej Karcie Praw Człowieka składającej się z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz w głównych instrumentów umożliwiających jej kodyfikację: Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych. Należy także przestrzegać zasad dotyczących podstawowych praw określonych w Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy w sprawie zasad i praw w pracy z 1998 r.
40. Przedsiębiorstwa mają wpływ na praktycznie wszystkie prawa człowieka. W praktyce, niektóre prawa człowieka są mniej przestrzegane w określonych branżach czy kontekstach, w związku z czym będą one w centrum zainteresowania. Z uwagi na fakt, że sytuacje ulegają zmianom, wszystkie prawa należy poddawać okresowej weryfikacji. Zależnie od okoliczności, przedsiębiorstwa mogą być zmuszone do wprowadzenia dodatkowych norm. Na przykład, przedsiębiorstwa powinny przestrzegać praw osób pochodzących z grup i populacji wymagających szczególnej uwagi ze względu na możliwość wywarcia negatywnego wpływu na proces przestrzegania praw człowieka. Instrumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych szerzej omawiają prawa miejscowych społeczności, osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych; kobiet; dzieci; osób niepełnosprawnych oraz pracowników migracyjnych i ich rodzin. Ponadto, w sytuacji konfliktu zbrojnego przedsiębiorstwa powinny przestrzegać norm międzynarodowego prawa humanitarnego, co pomoże im uniknąć ryzyka wywołania lub przyczynienia się do powstania negatywnych skutków ich działalności prowadzonej w tak trudnych warunkach.

41. W punkcie 1 dotyczącym rzeczywistych i potencjalnych skutków działalności przedsiębiorstwa w kontekście praw człowieka opisane zostały środki umożliwiające identyfikację takiego ryzyka, zapobiegania mu, zaradzenia zaistniałym skutkom oraz sposoby reakcji na tego typu zdarzenia. Termin „naruszanie” dotyczy negatywnego wpływu przedsiębiorstwa na prawa człowieka w kontekście osób indywidualnych.
42. W punkcie 2 zaleca się przedsiębiorstwom, aby nie wywoływały i nie przyczyniały się poprzez swoją działalność do wywołania negatywnego wpływu na przestrzeganie praw człowieka oraz, w sytuacji wystąpienia takich skutków, podejmowały stosowne działania. „Działania” obejmują zarówno czynności, jak i zaniechanie. Jeżeli przedsiębiorstwo ma lub może mieć negatywny wpływ na przestrzeganie praw człowieka, należy podjąć odpowiednie kroki w celu zahamowania lub zapobieżenia wystąpienia skutków takiej działalności. Jeżeli przedsiębiorstwo przyczynia się lub może się przyczynić do powstania takiego oddziaływania, powinno ono podjąć odpowiednie kroki mające na celu zaprzestanie lub zapobieżenie takim działaniom oraz wykorzystać swoją pozycję rynkową w celu ograniczenia wszelkich negatywnych skutków w najszerszym możliwym zakresie. Uważa się, że przedsiębiorstwo ma mocną pozycję na rynku, jeżeli jest w stanie wpłynąć na zmianę praktyk podmiotu negatywnie oddziałującego na poszanowanie praw człowieka.
43. Punkt 3 dotyczy bardziej złożonych sytuacji, w których dane przedsiębiorstwo nie przyczynia się do negatywnego oddziaływania na przestrzeganie praw człowieka, jednak wpływ ten jest bezpośrednio związany z działaniami, produktami, czy usługami świadczonymi przez przedsiębiorstwo poprzez stosunki z innym podmiotem. Spełnienie wymagań opisanych w punkcie 3 obejmuje zarówno samodzielne działania przedsiębiorstwa, jak i współpracę z innymi podmiotami, tam gdzie jest to właściwe, z wykorzystaniem dostępnych środków w celu wywarcia presji na podmiot łamiący prawa człowieka, aby ten zaprzestał lub zredukował tego typu działania. „Stosunki biznesowe” obejmują stosunki z partnerami handlowymi, podmiotami tworzącymi łańcuch dostaw oraz wszelkie inne prywatne lub państwowe jednostki bezpośrednio związane z działalnością, produktami lub usługami przedsiębiorstwa. Czynniki mającymi wpływ na określanie działań stosownych w takich sytuacjach są: środki, jakimi przedsiębiorstwo dysponuje w ramach wywierania wpływu na dany podmiot, znaczenie współpracy z takim podmiotem, znaczenie oddziaływania oraz to, czy rozwiązanie współpracy z takim podmiotem miało by negatywny wpływ na przestrzeganie praw człowieka.

44. W punkcie 4 zaleca się przedsiębiorstwom wyrażanie swojego zaangażowania w przestrzeganie praw człowieka w formie programu: (i) zatwierzonego przez większość kierownictwa przedsiębiorstwa; (ii) utworzonego przy wykorzystaniu specjalistycznej wiedzy osób z wewnątrz i/lub zewnątrz; (iii) określającego wymagania dotyczące praw człowieka, jakie spełniać musi personel, partnerzy handlowi i inne strony bezpośrednio powiązane z działalnością, produktami lub usługami przedsiębiorstwa; (iv) ogólnie dostępnego i podanego do wiadomości personelu, partnerów handlowych i innych stosownych stron; (v) znajdującego odzwierciedlenie w polityce i procedurach operacyjnych niezbędnych do wdrożenia programu w całym przedsiębiorstwie.
45. W punkcie 5 zachęca się przedsiębiorstwa przeprowadzenia szczegółowej analizy pod kątem praw człowieka. Proces ten obejmuje ocenę rzeczywistych i potencjalnych form oddziaływania na prawa człowieka, integrowanie i reagowanie na uzyskane wyniki analizy, śledzenie odpowiedzi i informowanie o sposobie reakcji na uzyskane skutki. Analiza zgodności z prawami człowieka może zostać uwzględniona w szerszym systemie zarządzania ryzykiem przedsiębiorstwa pod warunkiem, że wykracza on poza identyfikację i zarządzanie istotnym ryzykiem grożącym samemu przedsiębiorstwu i obejmuje również ryzyko ponoszone przez jednostki, którym takie prawa przysługują. Należy zawsze pamiętać, że ryzyko związane z prawami człowieka może ulec zmianie w miarę rozwoju działalności i zmian kontekstu operacyjnego. Uzupełniające wytyczne dotyczące analizy, również w kontekście łańcucha dostaw, jak i odpowiednich reakcji na ryzyko w tym zakresie przedstawione zostały w rozdziale „Zasady ogólne” w punktach od A.10 do A.12, oraz w komentarzach do tego rozdziału.
46. Zgodnie z *Wytycznymi*, w przypadku, gdy przedsiębiorstwo prowadzące analizę przestrzegania praw człowieka odkryje, że przyczynia się lub negatywnie oddziałuje na przestrzeganie wyżej wspomnianych praw, przedsiębiorstwa powinny mieć opracowane procesy umożliwiające naprawę sytuacji. W niektórych przypadkach niezbędna jest współpraca z sądami lub organami państwowymi; w innych sytuacjach skuteczne mogą okazać się mechanizmy składania skarg przez osoby poszkodowane na poziomie operacyjnym, o ile takie mechanizmy spełniają kryteria zgodności z prawem, dostępności, przewidywalności, równości, są zgodne z *Wytycznymi*, przejrzyste i opierają się na dialogu oraz zaangażowaniu w szukanie uzgodnionych rozwiązań. Tego typu mechanizmy mogą być w gestii samego przedsiębiorstwa lub przedsiębiorstw i innych stron. Ponadto, mogą być one źródłem ustawicznego kształcenia. Operacyjne mechanizmy składania skarg nie powinny być wykorzystywane do zmniejszenia roli, jaką odgrywają związki zawodowe w dyskusjach dotyczących pracy,

czy uniemożliwienia dostępu do mechanizmów sądowych i pozasądowych, włączając w to Krajowe Punkty Kontaktowe opisane w *Wytycznych*.

V. Zatrudnienie i stosunki pracownicze

Przedsiębiorstwa powinny, w ramach stosownych przepisów prawa, regulacji i istniejących stosunków pracy, praktyk zatrudnienia oraz międzynarodowych norm pracy:

1. a) Szanować prawo do zakładania lub przystępowania do wybranych związków zawodowych i organizacji przedstawicielskich przysługujące pracownikom zatrudnionym w przedsiębiorstwach wielonarodowych.
b) Szanować prawo do posiadania związków zawodowych i organizacji przedstawicielskich w celu zawierania układów zbiorowych oraz podejmować konstruktywne negocjacje, zarówno indywidualnie jak i za pośrednictwem federacji pracodawców, w celu osiągnięcia porozumienia w kwestii warunków zatrudnienia.
c) Przyczynić się do skutecznego zniesienia pracy dzieci oraz podejmować natychmiastowe i skuteczne środki, aby uniemożliwić i wyeliminować najgorsze formy zatrudniania dzieci.
d) Przyczynić się do eliminacji przymusowych lub wymuszonych form pracy i podejmować odpowiednie kroki w celu upewnienia się, że takie przymusowe lub wymuszone formy pracy nie mają miejsca w działalności przedsiębiorstwa.
e) W swoich działaniach kierować się zasadą równych szans i równego traktowania oraz nie dyskryminować swoich pracowników z powodu ich rasy, koloru skóry, płci, wyznania, poglądów politycznych, pochodzenia w znaczeniu państwowym i społecznym, lub z powodu innego statusu, chyba że taka selekcja pracowników jest zgodna z polityką rządu promującą większą równość zatrudnienia lub wynika ze specyfikacji danego stanowiska.
2. a) Zapewnić przedstawicielom pracowników warunki niezbędne do opracowywania skutecznych umów zbiorowych.
b) Przekazać przedstawicielom pracowników informacje potrzebne do prowadzenia negocjacji w zakresie warunków zatrudnienia.
c) Przekazać pracownikom i ich przedstawicielom informacje umożliwiające im uzyskanie pełnego i prawdziwego obrazu wyników działalności jednostki lub, tam gdzie jest to właściwe, całego przedsiębiorstwa.
3. Promować konsultacje i współpracę pomiędzy pracodawcami a pracownikami i ich przedstawicielami w sprawach stanowiących przedmiot zainteresowania obydwu stron.

4. a) Przestrzegać norm zatrudnienia i zasad relacji pracowniczych w stopniu nie mniejszym niż czynią to porównywalni pracodawcy w państwie goszczącym.
b) Jeżeli przedsiębiorstwa międzynarodowe działają w krajach rozwijających się, gdzie nie istnieją porównywalni pracodawcy, należy zapewnić najlepsze możliwe wynagrodzenie, świadczenia i warunki pracy mieszczące się w ramach polityki rządu. Powinny być one odpowiednie do pozycji gospodarczej przedsiębiorstwa, przy czym także co najmniej wystarczające do zaspokojenia potrzeb pracowników i ich rodzin.
c) Podjąć odpowiednie kroki w celu zapewnienia przestrzegania norm bezpieczeństwa i higieny pracy w ramach prowadzonej działalności.
5. W ramach działalności, w największym możliwym zakresie, zatrudniać pracowników lokalnych oraz, we współpracy z przedstawicielami pracowników oraz, tam gdzie jest to właściwe, odpowiednimi organami rządu, organizować szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe.
6. Rozważając zmiany w działalności przedsiębiorstwa, które mogą mieć istotny wpływ na zatrudnienie, w szczególności likwidację jednostki wiążącą się ze zwolnieniami zbiorowymi, przedsiębiorstwa powinny ze stosownym wyprzedzeniem poinformować przedstawicieli pracowników oraz, tam gdzie jest to właściwe, odpowiednie organy rządowe o planowanych zmianach w zatrudnieniu i organizacji, a także współpracować z przedstawicielami pracowników i odpowiednimi organami rządowymi w celu ograniczenia do minimum możliwych do przewidzenia negatywnych skutków takiego działania. O ile pozwalają na to okoliczności, zarząd powinien przekazać taką informację jeszcze przed podjęciem ostatecznej decyzji. Aby zapewnić dobrą współpracę i zredukować skutki tego typu decyzji można również zastosować inne środki.
7. W kontekście negocjacji warunków prowadzonych *bona fide* z przedstawicielami pracowników lub gdy pracownicy korzystają z prawa do zrzeszania się, nie uciekać się do gróźb przeniesienia całej jednostki operacyjnej lub jej części z terytorium danego państwa czy przeniesienia pracowników z jednostki przedsiębiorstwa w innym państwie, aby w nieuczciwy sposób wpłynąć na negocjacje lub uniemożliwić pracownikom zrzeszanie się.
8. Umożliwić upoważnionym przedstawicielom pracowników negocjacje dotyczące układów zbiorowych lub spraw związanych ze stosunkami na linii pracownicy - zarząd oraz pozwolić stronom na prowadzenie konsultacji w sprawach dotyczących obydwu

stron z upoważnionymi do podejmowania decyzji w tych sprawach przedstawicielami zarządu.

Komentarz do rozdziału „Zatrudnienie i stosunki pracownicze”

47. Wstęp do powyższego rozdziału odwołuje się do „stosownych” przepisów prawa i regulacji, co ma na celu zaznaczenie, że pomimo iż przedsiębiorstwa wielonarodowe działają w ramach jurysdykcji danego państwa, mogą podlegać zarówno krajowym, jak i międzynarodowym regulacjom dotyczącym zatrudnienia i stosunków pracowniczych. Terminy „stosunki pracy” i „praktyki zatrudnienia” mogą być różnie interpretowane, w zależności od sytuacji danego państwa, czego przykładem jest fakt, że prawa i regulacje krajowe zapewniają pracownikom różne możliwości negocjowania.
48. Międzynarodowa Organizacja Pracy jest instytucją ustalającą i zajmującą się międzynarodowymi normami pracy. Promuje ona podstawowe prawa pracy, zgodnie z Deklaracją dotyczącą podstawowych zasad i praw w pracy z 1998 r. *Wytyczne*, będące dokumentem nieobowiązkowym, mają za zadanie promowanie nawyku przestrzegania tych norm i zasad wśród przedsiębiorstw wielonarodowych. Postanowienia powyższego rozdziału *Wytycznych* odzwierciedlają stosowne postanowienia Deklaracji z 1998 r., oraz Trójstronnej Deklaracji Międzynarodowej Organizacji Pracy z 1977 r. w sprawie przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej, wersja z 2006 r. (Deklaracja MOP MNE). Deklaracja ta przedstawia zasady mające zastosowanie w dziedzinie zatrudnienia, szkoleń, warunków pracy i stosunków pracowniczych, podczas gdy *Wytyczne* OECD obejmują wszystkie główne aspekty postępowania przedsiębiorstw. *Wytyczne* OECD oraz Deklaracja MOP MNE są z założenia ze sobą zgodne i odnoszą się do postawy, jaką powinny sobą reprezentować przedsiębiorstwa. Deklaracja MOP MNE, będąc dokumentem bardziej szczegółowym, może zatem pomóc w zrozumieniu *Wytycznych*. Niemniej, obowiązek przestrzegania procedur ustanowionych na mocy Deklaracji MOP MNE oraz przestrzegania *Wytycznych* stanowią odrębne kwestie.
49. Terminologia zastosowana w rozdziale V jest zgodna z terminologią Deklaracji MOP MNE. Zastosowane określenia „pracownicy zatrudnieni przez przedsiębiorstwo wielonarodowe” oraz „zatrudnieni pracownicy” przyjmują takie samo znaczenie jak w Deklaracji MOP MNE i odnoszą się do pracowników, którzy „pozostają w stosunku zatrudnienia z przedsiębiorstwem wielonarodowym”. Przedsiębiorstwa pragnące

zrozumieć zakres odpowiedzialności wynikający z rozdziału V mogą odwołać się do otwartej listy wskaźników przedstawionej w Zaleceniu MOP no.198 z 2006 r., punkt 13(a) i (b), która pomoże im określić stosunek zatrudnienia w kontekście *Wytycznych*. Ponadto, uznaje się, że w miarę upływu czasu, ustalenia dotyczące zatrudnienia ulegają zmianie i ewoluują, a przedsiębiorstwa powinny tworzyć stosunki z pracownikami w taki sposób, aby nie wspierać, nie zachęcać do i nie uczestniczyć w ukrytych praktykach zatrudniania. Ukryty stosunek zatrudnienia pojawia się, gdy pracodawca traktuje daną osobę inaczej niż pracownika, w sposób zatajający prawdziwy status prawny takiej osoby.

50. Zalecenia nie przeciwstawiają się rzeczywistym stosunkom cywilnym czy handlowym; ich celem jest raczej zapewnienie osobom znajdującym się w stosunku zatrudnienia należytej im ochrony. Uznaje się, że nawet wobec braku stosunku zatrudnienia przedsiębiorstwa powinny działać zgodnie z opartą na ryzyku analizą przedsiębiorstwa i zaleceniami dotyczącymi łańcucha dostaw opisanymi w rozdziale II dotyczącym „Zasad ogólnych” w punktach od A.10 do A.13.
51. Pierwszy punkt powyższego rozdziału odzwierciedla cztery podstawowe zasady i prawa opisane w Deklaracji MOP z 1998 r., czyli wolność zrzeszania się i prawo do układów zbiorowych, skutecznego znoszenia pracy dzieci, eliminacji wszelkich form pracy przymusowej i wymuszonej oraz zniesienia dyskryminacji w sferze zatrudnienia i pracy. W Konwencjach MOP, uznawanych za dokumenty podstawowe, powyższe zasady i prawa zostały sformułowane jako konkretne prawa i obowiązki.
52. W punkcie 1c) zaleca się, aby przedsiębiorstwa wielonarodowe brały udział w skutecznym znoszeniu zjawiska pracy dziecięcej w znaczeniu Deklaracji MOP z 1998 r. oraz Konwencji MOP 182 dotyczących najgorszych form pracy dzieci. Starsze instrumenty MOP dotyczące problemu pracy dzieci to Konwencja 138 i Zalecenie 146 (oba dokumenty zostały przyjęte w 1973 r.), które ustanawiają dolną granicę wieku zatrudnienia. Przedsiębiorstwa wielonarodowe, poprzez praktyki zarządzania pracą, tworzenie wysokojakościowych i dobrze płatnych stanowisk oraz wkład we wzrost gospodarczy, mogą odegrać pozytywną rolę w zakresie reagowania na główne przyczyny ogólnie pojętego ubóstwa, a w szczególności pracy dzieci. Należy zauważyć i wzmacniać rolę, jaką przedsiębiorstwa wielonarodowe odgrywają w zakresie poszukiwania trwałych rozwiązań problemu pracy dziecięcej. Jednym z rozwiązań zasługujących na szczególną uwagę jest podnoszenie standardów edukacji dzieci mieszkających w państwach goszczących.

53. W punkcie 1d) zachęca się przedsiębiorstwa do działania w kierunku eliminacji wszelkich form pracy przymusowej i wymuszonej, co również oparte zostało na postanowieniu Deklaracji MOP z 1998 r. Odniesienie do tego podstawowego prawa pracy oparte zostało na Konwencji MOP nr 29 z 1930 r. oraz nr 105 z 1957 r. Konwencja nr 29 uprasza rządy o „zniesienie stosowania pracy przymusowej lub obowiązkowej we wszelkich jej postaciach, w możliwie najkrótszym czasie”, natomiast Konwencja nr 105 wzywa do „zniesienia pracy przymusowej lub obowiązkowej i nie korzystania z niej pod żadną postacią” (na przykład w formie środka nacisków politycznych czy wymuszenia dyscypliny pracy) oraz o „zastosowanie skutecznych środków w celu natychmiastowego i całkowitego zniesienia pracy przymusowej lub obowiązkowej”. Jednocześnie, uznaje się, że MOP jest organem właściwym do zajmowania się trudną kwestią pracy więźniów, zwłaszcza, jeżeli dotyczy ona wynajmowania więźniów (lub pozostawiania ich do dyspozycji) osób prywatnych, spółek lub stowarzyszeń.
54. Odniesienie do zasady braku dyskryminacji w ramach zatrudnienia i zawodu zawarte w akapicie 1e dotyczy warunków zatrudniania, przydzielania zadań służbowych, zwalniania, stawek wynagrodzenia i świadczeń, awansowania, przeniesienia, rozwiązania stosunku służbowego, szkoleń oraz emerytur. Zgodnie z listą zabronionych podstaw dyskryminacji zaczerpniętą z Konwencji MOP nr 111 z 1958 r., Konwencji nr 183 z 2000 r. dotyczącej ochrony macierzyństwa, Konwencji nr 159 z 1983 r. dotyczącej rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, Zalecenia nr 162 z 1980 dotyczące pracowników w wieku starszym oraz Zalecenia nr 200 z 2010 r. dotyczącego HIV i AIDS w świecie pracy, wszelkie wyjątki, wyłączenia czy preferencje oparte na tych podstawach stanowią pogwałcenie Konwencji, Zaleceń i Kodeksów. Dla celów Wytycznych, termin „inny status” dotyczy działalności związków zawodowych oraz cech osobowych, jak np. wiek, niepełnosprawność, ciąża, stan cywilny, orientacja seksualna czy zarażenie wirusem HIV. Zgodnie z postanowieniami punktu 1e, oczekuje się, że przedsiębiorstwa będą promowały równe traktowanie kobiet i mężczyzn, ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów wyboru pracowników, stawek wynagrodzenia i warunków awansu, oraz odpowiedniego stosowania takich kryteriów, zapobiegania dyskryminacji czy zwalnianiu z powodu zawarcia małżeństwa, zajścia w ciążę, czy rodzicielstwa.
55. Zgodnie z punktem 2c) powyższego rozdziału, informacje podane przez przedsiębiorstwa swoim pracownikom i ich przedstawicielom powinny dawać im „pełny i prawdziwy” obraz działalności przedsiębiorstwa. Powyższe dotyczy: struktury przedsiębiorstwa, sytuacji gospodarczej i finansowej oraz perspektyw

- przedsiębiorstwa, tendencji zatrudnienia oraz przewidywanych istotnych zmian, z zachowaniem rozsądnych zasad poufności, które mogą stanowić, że w niektórych przypadkach informacja nie powinna zostać ujawniona lub może zostać ujawniona pod warunkiem zachowania środków bezpieczeństwa.
56. Odniesienia do konsultacyjnych form udziału pracowników zawarte w punkcie 3 powyższego rozdziału zaczerpnięte zostały z Zalecenia MOP nr 94 z 1952 w sprawie konsultacji i współpracy pomiędzy pracodawcami i pracownikami na szczeblu przedsiębiorstwa. Postanowienie to jest również zgodne z postanowieniami Deklaracji MOP MNE. Ustalenia dotyczące konsultacji nie powinny zastępować prawa pracowników do negocjacji warunków zatrudnienia. Zalecenie dotyczące ustaleń o konsultacjach w zakresie warunków pracy zawarte zostało również w punkcie 8.
57. Uznaje się, że normy dotyczące zatrudnienia i stosunków pracowniczych przedstawione w punkcie 4 obejmują również ustalenia dotyczące stawek wynagrodzenia i czasu pracy. Przywołanie zasad BHP wskazuje na fakt, że od przedsiębiorstw wielonarodowych oczekuje się przestrzegania norm prawnych i branżowych w celu zminimalizowania ryzyka wypadków i utraty zdrowia wynikających, związanych z, lub mających miejsce w trakcie pracy. Zachęca to przedsiębiorstwa do pracy nad podniesieniem poziomu bezpieczeństwa i higieny pracy we wszystkich obszarach działalności, nawet jeżeli nie jest to formalny wymóg państw, w których działają przedsiębiorstwa. Jest to również zachęta do poszanowania prawa pracowników do odejścia z danej sytuacji zatrudnienia w przypadku, gdy ma on uzasadnione podstawy, by sądzić, że praca stanowi poważne i bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub bezpieczeństwa. Z uwagi na znaczenie i komplementarność związanych ze sobą zaleceń, kwestie zdrowia i bezpieczeństwa poruszane są również w innych fragmentach *Wytycznych*, między innymi w rozdziałach o interesach konsumentów i środowisku. Zalecenie MOP nr 194 z 2000 r. zawiera listę chorób zawodowych oraz kodeksów praktyk i wytycznych, które przedsiębiorstwa mogą uwzględnić przy wdrażaniu tego zalecenia.
58. Zalecenie przedstawione w punkcie 5 powyższego rozdziału zachęca przedsiębiorstwa wielonarodowe do zatrudniania odpowiedniej części kadr, w tym personelu kierowniczego, ze społeczności lokalnych oraz do organizowania stosownych szkoleń. Język użyty w akapicie dotyczącym szkolenia i kwalifikacji zawodowych uzupełnia treść punktu A.4 w rozdziale o zasadach ogólnych zachęcającym do tworzenia kapitału ludzkiego. Odniesienie do pracowników lokalnych dopełnia zachętę do tworzenia lokalnego potencjału wyrażoną w punkcie A.3 rozdziału zatytułowanego „Zasady

ogólne”. Zgodnie z Zaleceniem MOP nr 195 z 2004 r. dotyczącym rozwoju zasobów ludzkich, zachęca się przedsiębiorstwa do jak najszerszego inwestowania w szkolenia i ustawiczne kształcenie przy zapewnieniu równych możliwości szkoleń dla kobiet i innych wrażliwych grup, jakie tworzą na przykład młodzież, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, osoby niepełnosprawne, imigranci, pracownicy w starszym wieku oraz ludność miejscowa.

59. W punkcie 6 zaleca się przedsiębiorstwom, aby z odpowiednim wyprzedzeniem informowały przedstawicieli pracowników i właściwe organy rządowe o tych zmianach w działalności przedsiębiorstwa, które mogłyby w istotny sposób wpłynąć na życie pracowników, a w szczególności takich zmianach, jak zamknięcie jednostki wiążące się ze zwolnieniami grupowymi. Jak już wspomniano, celem tego postanowienia jest umożliwienie współpracy w celu złagodzenia negatywnych skutków takich zmian. Jest to ważna zasada znajdująca odzwierciedlenie w prawach i praktykach dotyczących stosunków pracowniczych państw przestrzegających wspomnianych zasad, aczkolwiek środki podjęte w celu umożliwienia sensownej współpracy są różne w zależności od państwa. Ponadto, w punkcie 6 zauważono, że zarząd powinien być w stanie przekazać tego typu informacje jeszcze przed podjęciem ostatecznej decyzji. Rzeczywiście, w wielu państwach przestrzegających odnośnych zaleceń przekazywanie takich informacji przed podjęciem ostatecznej decyzji znajduje odzwierciedlenie w przepisach prawa i praktykach dotyczących stosunków pracowniczych. Nie jest to jednak jedyny środek pozwalający na zawiązanie sensownej współpracy w celu ograniczenia skutków takiej decyzji – prawa i praktyki innych państw stosujących postanowienia zapewniają także inne środki, np. podają okresy czasu, w których należy przeprowadzić konsultacje przed wdrożeniem takiej decyzji.

VI. Środowisko

Przedsiębiorstwa powinny, zgodnie z przepisami prawa, regulacjami i praktykami administracyjnymi obowiązującymi w państwach, na terytorium których działają, oraz uwzględniając właściwe umowy, zasady, cele i normy międzynarodowe, brać pod uwagę potrzeby związane z ochroną środowiska, zdrowia i bezpieczeństwa publicznego oraz działać w sposób przyczyniający się do osiągnięcia szerszego celu, jakim jest zrównoważony rozwój. W szczególności, przedsiębiorstwa powinny:

1. Opracować i stosować odpowiedni dla przedsiębiorstwa system zarządzania środowiskowego obejmujący:
 - a) gromadzenie i ocenę adekwatnych i aktualnych informacji dotyczących wpływu działalności przedsiębiorstwa na środowisko, zdrowie i bezpieczeństwo;
 - b) ustanowienie wymiernych założeń oraz, tam gdzie jest to właściwe, celów mających za zadanie usprawnienie działań na rzecz środowiska i wykorzystanie zasobów, włącznie z okresową weryfikacją aktualności celów; tam gdzie jest to właściwe cele powinny być spójne z odpowiednimi politykami krajowymi i zobowiązaniami międzynarodowymi; oraz
 - c) regularne kontrole i weryfikacje postępu w zakresie osiągania celów związanych ze środowiskiem, zdrowiem i bezpieczeństwem.

2. Mając na uwadze kwestie związane z kosztami, poufnością informacji oraz ochroną praw do własności intelektualnej, przedsiębiorstwa powinny:
 - a) przekazywać społeczeństwu i pracownikom stosowne, wymierne, możliwe do zweryfikowania (tam gdzie jest to właściwe) i aktualne informacje dotyczące potencjalnego wpływu działalności przedsiębiorstwa na środowisko, zdrowie i bezpieczeństwo, co może obejmować sprawozdania z postępu w zakresie działań na rzecz środowiska;
 - b) oraz angażować się w stosowne i aktualne rozmowy i konsultacje ze społecznościami, które bezpośrednio odczuwają skutki przyjęcia przez przedsiębiorstwo polityki w zakresie środowiska, zdrowia i bezpieczeństwa oraz jej wdrażania.

3. Ocenic i uwzględnić w procesie decyzyjnym możliwy do przewidzenia wpływ stosowanych procesów, towarów i usług oferowanych przez przedsiębiorstwo w pełnym cyklu życia na środowisko, zdrowie i bezpieczeństwo w celu zapobieżenia,

a jeżeli jest to niemożliwe, zredukowania skutków takiego oddziaływania. Jeżeli takie działania mogą wywierać duży wpływ na środowisko, zdrowie i bezpieczeństwo ludzi, oraz gdy kwestie te podlegają decyzji właściwego organu władzy, przedsiębiorstwo powinno przygotować stosowną ocenę wpływu na środowisko.

4. Zgodnie z naukowym i technicznym pojęciem ryzyka, w przypadku wystąpienia możliwości dużego oddziaływania na środowisko, mając na względzie zdrowie i bezpieczeństwo ludzi, nie powoływać się na brak naukowej pewności w celu opóźnienia momentu podjęcia opłacalnych działań zapobiegających lub minimalizujących skutki takiego oddziaływania.
5. Posiadać awaryjne plany działania służące zapobieganiu, redukcji i kontroli poważnych skutków oddziaływania na środowisko i zdrowie, związanych z działalnością przedsiębiorstwa, w tym również wypadkom i sytuacjom nadzwyczajnym, a także mechanizmy natychmiastowego zgłaszania takich sytuacji właściwym władzom.
6. Bezustannie podejmować starania w kierunku usprawniania działań na rzecz środowiska na poziomie przedsiębiorstwa jak również, tam gdzie jest to właściwe, łańcucha dostaw poprzez nakłanianie do takich działań jak:
 - a) przyjęcie we wszystkich częściach przedsiębiorstwa technologii i procedur operacyjnych odzwierciedlających normy środowiskowe przyjęte w najlepiej prosperującej w tym zakresie części przedsiębiorstwa,
 - b) tworzenie oraz oferowanie produktów i usług, które nie mają negatywnego wpływu na środowisko, które z zastrzeżeniem użytkowania zgodnego z przeznaczeniem są bezpieczne; redukują emisję gazów cieplarnianych; są wydajne pod kątem zużycia energii i zasobów naturalnych; które można ponownie użytkować, poddać recyklingowi lub usunąć, nie powodując przy tym zagrożenia dla środowiska;
 - c) promowanie wśród klientów większej świadomości w zakresie skutków, jakie pociąga za sobą korzystanie z produktów i usług przedsiębiorstwa, również poprzez przekazywanie rzetelnych informacji o produktach (na przykład o emisji gazów cieplarnianych, różnorodności biologicznej, wydajnego wykorzystania zasobów oraz kwestiach środowiskowych);
 - d) oraz prowadzenie badań i ocenianie metod długoterminowej poprawy działalności przedsiębiorstwa w zakresie środowiska, na przykład poprzez tworzenie strategii dotyczącej zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych, wydajnego wykorzystania zasobów i recyklingu, zastąpienia substancji toksycznych lub ograniczenia ich użycia, lub strategię dotyczące bioróżnorodności.

7. Zapewnić pracownikom odpowiednie kształcenie i szkolenia w zakresie kwestii środowiskowych oraz zasad BHP, w tym postępowania z substancjami niebezpiecznymi i zapobiegania wypadkom środowiskowym, jak również szkolenia dotyczące szerszych dziedzin zarządzania środowiskiem, jak np. procedury oceny oddziaływania na środowisko, public relations oraz technologie środowiskowe.
8. Przyczynić się do rozwoju wydajnej gospodarczo polityki społecznej o znaczeniu środowiskowym, np. poprzez nawiązywanie stosunków partnerskich lub realizację inicjatyw zwiększających świadomość społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska.

Komentarz do rozdziału „Środowisko”

60. Treść rozdziału poświęconego środowisku w dużej mierze odzwierciedla zasady i cele przedstawione w Deklaracji z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju, w Programie 21 (w ramach Deklaracji z Rio de Janeiro). Uwzględniona została również Konwencja z Aarhus w sprawie dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska oraz normy zawarte takich instrumentach, jak standard ISO dotyczący systemów zarządzania środowiskowego.
61. Dobre zarządzanie środowiskowe jest ważnym elementem zrównoważonego rozwoju, który coraz częściej postrzega się nie tylko jako zobowiązanie przedsiębiorstwa, ale i dana mu możliwość. Wielonarodowe przedsiębiorstwa odgrywają istotną rolę w obydwu tych zakresach. Kierownicy przedsiębiorstw powinni zatem odpowiednio uwzględniać sprawy środowiskowe w strategiach biznesowych. Usprawnianie działań na rzecz środowiska wymaga nie tylko systematyczności, ale również ciągłego doskonalenia systemu. System zarządzania środowiskowego zapewnia ramy wewnętrznej kontroli, które są niezbędne do monitorowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko i integracji spraw środowiskowych w działalność biznesową. Wdrożenie takiego systemu powinno zapewnić strony zainteresowane, pracowników i społeczeństwo, że przedsiębiorstwo czynnie działa na rzecz ochrony środowiska przed skutkami ubocznymi swojej działalności.
62. Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego, poza usprawnianiem działań na rzecz środowiska, może przynieść spółkom korzyści ekonomiczne redukując koszty operacyjne oraz koszty ubezpieczenia, zwiększając oszczędność energii i zasobów, zmniejszając opłaty z tytułu naruszenia obowiązujących norm, zwiększając dostęp

- do kapitału i kwalifikacji oraz zadowolenie klienta, a także polepszając relacje ze społeczeństwem i przedstawicielami opinii publicznej.
63. W kontekście *Wytycznych* „dobre zarządzanie środowiskowe” należy interpretować w najszerszym znaczeniu; wyrażenie to odnosi się do działań mających na celu kontrolę zarówno bezpośredniego, jak i pośredniego oddziaływania przedsiębiorstwa na środowisko w perspektywie długoterminowej, w tym kontrolę zanieczyszczeń i zarządzanie zasobami.
64. W większości przedsiębiorstw, system kontroli jest konieczny do zarządzania działalnością przedsiębiorstwa. Część systemu dotycząca środowiska może zawierać takie elementy jak docelowe wskaźniki środowiskowe oraz regularna kontrola postępów w zakresie osiągnięcia założonych celów.
65. Informacje dotyczące działalności przedsiębiorstw oraz ich relacji z podwykonawcami i dostawcami, jak również powiązany z tym wpływ na środowisko to ważne narzędzie budowania zaufania społecznego. Narzędzie to jest najskuteczniejsze, gdy informacje przekazywane są w sposób przejrzysty i gdy zachęcają one do konsultacji ze stronami takimi jak pracownicy, klienci, dostawcy, wykonawcy, społeczności lokalne oraz społeczeństwo ogółem, promując atmosferę długotrwałego zaufania i zrozumienia w kwestii spraw środowiskowych, leżących w interesie obu stron. Sprawozdawczość i komunikacja mają szczególne zastosowanie, gdy chodzi o rzadkie lub zagrożone aktywa środowiskowe w kontekście regionalnym, krajowym lub międzynarodowym; standardy sprawozdawczości takie, jak Global Reporting Initiative, zawierają przydatne odniesienia.
66. Przedsiębiorstwa mogą przekazywać rzetelne informacje na kilka sposobów, na przykład za pomocą dobrowolnych systemów etykietowania lub certyfikacji. Korzystając z tego typu instrumentów przedsiębiorstwa powinny zwracać uwagę na społeczne i gospodarcze skutki, jakie wywierają na kraje rozwijające się oraz na istniejące normy międzynarodowe.
67. Zwykła działalność może obejmować ocenę ex ante potencjalnego wpływu działań przedsiębiorstwa na środowisko. Przedsiębiorstwa często przeprowadzają odpowiednie oceny wpływu na środowisko nawet, jeżeli nie wymaga tego prawo. Oceny środowiskowe przedsiębiorstw mogą obejmować szeroki zakres potencjalnych skutków działań przedsiębiorstwa, a także podwykonawców i dostawców, odnosząc się do stosownych skutków i rozważać alternatywne rozwiązania oraz środki redukujące

niepożądane skutki w celu uniknięcia lub naprawy negatywnych skutków. *Wytyczne* podają również, że przedsiębiorstwa wielonarodowe mają pewne zobowiązania w zakresie innych etapów cyklu życia produktu.

68. Wiele instrumentów przyjętych już przez państwa przestrzegające *Wytycznych*, włączając w to Zasadę 15 Deklaracji z Rio de Janeiro w sprawie środowiska i rozwoju wspomina o tzw. „ostrożnym podejściu” (ang. precautionary approach). Żaden z tych instrumentów nie jest bezpośrednio skierowany do przedsiębiorstw, niemniej wkład przedsiębiorstw jest sugerowany w każdym z nich.
69. Podstawowym przesłaniem *Wytycznych* jest twierdzenie, że przedsiębiorstwa powinny czynnie i w możliwie najkrótszym czasie podejmować działania mające na celu uniknięcie, na przykład, poważnych i nieodwracalnych szkód środowiskowych wynikających z ich działalności. Fakt, że *Wytyczne* skierowane są do przedsiębiorstw oznacza, że żaden z istniejących instrumentów nie jest stosowny do wyrażenia tego zalecenia. *Wytyczne* zostały zatem oparte na istniejących już instrumentach, jednak nie stanowią dokładnego odzwierciedlenia żadnego z nich.
70. Celem *Wytycznych* nie jest ponowna interpretacja istniejących już instrumentów, czy stworzenie nowych zobowiązań lub precedensów po stronie rządów – zostały one opracowane wyłącznie w celu wskazania sposobu należytego wdrożenia zasad ostrożnego podejścia na poziomie przedsiębiorstwa. Mając na uwadze fakt, że proces wdrażania jest jeszcze w początkowych fazach realizacji, zastosowanie tego podejścia wymaga pewnej elastyczności w dostosowywaniu się kontekstu, w jakim jest ono realizowane. Ponadto, należy zauważyć, że podmiotami ustalającymi ramy na tym polu są rządy, na których spoczywa odpowiedzialność za okresowe konsultacje ze stronami zainteresowanymi w kwestii odpowiedniego kierunku rozwoju.
71. *Wytyczne* zachęcają również przedsiębiorstwa do pracy na rzecz poprawy wyników działań środowiskowych we wszystkich aspektach swojej działalności, nawet, jeżeli nie jest to formalnie formalnym wymogiem państw, w których działają przedsiębiorstwa. W związku z tym, przedsiębiorstwa powinny zwracać uwagę na wpływ swojej działalności na społeczeństwa i gospodarkę krajów rozwijających się.
72. Przedsiębiorstwa wielonarodowe mają często dostęp do innowacyjnych technologii lub procedur operacyjnych, których zastosowanie może pomóc w podniesieniu poziomu ogólnie pojętej ochrony środowiska. Przedsiębiorstwa wielonarodowe uważane są często za liderów w danej dziedzinie, dlatego też nie należy zapominać o tym, jakie

skutki może mieć dawany przez nie przykład. Zapewnienie, że dzięki innowacyjnym technologiom i praktykom stosowanym przez przedsiębiorstwa wielonarodowe, wpływ ich działalności na środowisko naturalne państw, w których działają będzie korzystny, jest ważnym aspektem budowania poparcia dla ogólnie pojętej działalności inwestycyjnej w wymiarze międzynarodowym.

73. Przedsiębiorstwa odgrywają ważną rolę w szkoleniu i kształceniu pracowników w zakresie kwestii środowiskowych. Zachęca się, aby przedsiębiorstwa wywiązywały się z tego obowiązku w najszerszym możliwym zakresie, a w szczególności w zakresie związanym z ludzkim zdrowiem i bezpieczeństwem.

VII. Zwalczanie korupcji, namawiania do korupcji i wymuszenia

Przedsiębiorstwa nie powinny, w sposób bezpośredni lub pośredni, oferować, obiecywać, wręczać lub żądać łapówek lub innych nienależnych im korzyści w celu uzyskania lub utrzymania nieuczciwej przewagi handlowej lub innych nieuczciwych korzyści. Przedsiębiorstwa nie powinny także przyjmować, ani wymuszać łapówek. W szczególności, przedsiębiorstwa:

1. Nie powinny oferować, obiecywać, ani wręczać nienależnych pieniężnych lub innych korzyści urzędnikom państwowym lub pracownikom partnerów handlowych. Ponadto, przedsiębiorstwa nie powinny żądać, zgadzać się lub przyjmować nienależnych pieniężnych lub innych korzyści od urzędników państwowych lub pracowników partnerów handlowych. Przedsiębiorstwa nie powinny wykorzystywać stron trzecich takich jak agenci czy inni pośrednicy, konsultanci, przedstawiciele, dystrybutorzy, konsorcja, wykonawcy i dostawcy oraz partnerzy joint venture do przekazywania pieniędzy urzędnikom państwowym lub pracownikom partnerów handlowych, ich krewnym lub wspólnikom.
2. W oparciu o ocenę ryzyka dotyczącą do konkretnej sytuacji przedsiębiorstwa, a w szczególności ryzyka korupcji (np. sektor geograficzny czy przemysłowy), przedsiębiorstwa powinny opracować i wdrożyć odpowiednie programy i środki kontroli wewnętrznej, zasady etyki i metody zapewniania zgodności z prawem mające na celu wykrywanie i zapobieganie korupcji. Opracowane tego typu wewnętrzne programy i środki powinny obejmować system procedur finansowych i rachunkowych, w tym system kontroli wewnętrznej zaprojektowany tak, aby zapewniać rzetelność prowadzenia ksiąg, zapisów i rozliczeń oraz zapobiec ich wykorzystaniu w celu przekupienia lub ukrycia korupcji. Istniejące warunki i ryzyko związane z korupcją powinny być regularnie monitorowane i wedle potrzeby poddawane ponownej ocenie tak, aby zapewnić, że wewnętrzne programy lub środki kontroli, zasady etyki i metody zapewniania zgodności z prawem są odpowiednio dostosowane i pozostają skuteczne, oraz, aby zredukować ryzyko wystąpienia w przedsiębiorstwie zjawiska korupcji, oferowania, czy wymuszania łapówek.
3. Powinny zakazać lub poprzez wewnętrzne programy i środki kontroli, etyki i zapewnienia zgodności zniechęcać do przyjmowania drobnych gratyfikacji, które są

zazwyczaj niezgodne z prawem, oraz, jeżeli już taka gratyfikacja zostanie wręczona, rzetelnie zapisywać to w księgach i zapisach finansowych.

4. Powinny zapewnić, mając na uwadze ryzyko korupcji zagrażające przedsiębiorstwu, odpowiednie dokumentowanie w zakresie zatrudniania, odpowiedni i regularny nadzór przedstawicieli, a także upewnić się, że wynagrodzenie takich przedstawicieli jest odpowiednie i przyznawane wyłącznie za usługi świadczone zgodnie z prawem. W stosownych przypadkach należy prowadzić listę przedstawicieli związanych z transakcjami prowadzonymi z organami państwowymi i przedsiębiorstwami publicznymi. Taka lista powinna być udostępniana właściwym organom zgodnie z mającymi zastosowanie wymogami dotyczącymi ujawniania informacji.
5. Zwiększyć przejrzystość działań w zakresie walki z korupcją, namawiania do korupcji i wymuszania łapówek. Podjęte w tym zakresie środki mogą obejmować publiczne zobowiązania do walki z korupcją, namawianiem do korupcji i wymuszaniem łapówek oraz ujawnienie informacji o systemach zarządzania i wewnętrznych programach kontroli, etyki i zgodności lub środkach stosowanych przez przedsiębiorstwa w celu wywiązania się z tego typu zobowiązań. Przedsiębiorstwa powinny także sprzyjać otwartości i dialogowi społecznemu, promując w ten sposób świadomość i współpracę w walce z korupcją, namawianiem do korupcji i wymuszaniem łapówek.
6. Promować wśród pracowników świadomość w zakresie polityki przedsiębiorstwa oraz wewnętrznych programów kontroli, etyki i zgodności lub środków podejmowanych w walce z korupcją i wymuszeniami, a także promować działanie zgodne z wyżej wymienionymi zasadami poprzez odpowiednie rozpowszechnianie znajomości takich polityk, programów i środków za pomocą programów szkoleniowych i procedur dyscyplinarnych.
7. Nie powinny wręczać kandydatom na stanowiska urzędnicze ani partiom politycznym czy innym organizacjom politycznym nielegalnych datków. Wpłaty na cele polityczne powinny być zgłaszane kierownictwu wyższego szczebla oraz w pełni zgodnie z wymogami upubliczniania informacji.

Komentarz do rozdziału „Zwalczanie korupcji, namawianie do korupcji i wymuszenia”

74. Łapówkarstwo i korupcja to zjawiska szkodliwe dla instytucji demokratycznych oraz zarządów spółek. Zniechęcają one inwestorów i zaburzają międzynarodowe warunki konkurencji. Ponadto, sprzeniewierzenie funduszy poprzez korupcję udaremnia starania społeczeństwa mające na celu zwiększenie dobrobytu ekonomicznego, społecznego, czy środowiskowego, a także hamuje proces obniżania poziomu ubóstwa. Przedsiębiorstwa odgrywają ważną rolę w zwalczaniu tego typu praktyk.
75. Stosowność, spójność i przejrzystość domeny publicznej i prywatnej to kluczowe koncepcje w walce z korupcją, namawianiem do korupcji i wymuszeniami. Środowisko biznesowe, organizacje pozarządowe, rządy oraz organizacje międzynarodowe również współpracują w celu wzmocnienia poparcia społecznego dla przeciwdziałania korupcji oraz zwiększenia przejrzystości i świadomości publicznej w zakresie korupcji i łapówkarstwa. Kolejnym kluczowym elementem dbałości o etykę przedsiębiorstw jest stosowanie odpowiednich praktyk nadzoru przedsiębiorstwa.
76. *Konwencja w sprawie zwalczania korupcji zagranicznych urzędników państwowych w międzynarodowych transakcjach handlowych (konwencja antykorupcyjna)* weszła w życie dnia 15 lutego 1999 r. *Konwencja antykorupcyjna* oraz *Zalecenie w sprawie dalszego zwalczania korupcji zagranicznych urzędników państwowych w międzynarodowych transakcjach handlowych z 2009 r. (zalecenie antykorupcyjne z 2009 r.)*, *zalecenie w sprawie środków podatkowych dla dalszego zwalczania korupcji zagranicznych urzędników państwowych w międzynarodowych transakcjach handlowych z 2009 r.* oraz *Zalecenie w sprawie korupcji i oficjalnie wspieranych kredytów eksportowych* są podstawowymi instrumentami OECD mierzącymi w stronę oferującą łapówki. Ich celem jest „odcięcie” zagranicznych urzędników państwowych od źródeł łapówek, przy czym każde państwo ponosi odpowiedzialność za działanie swoich przedsiębiorstw, oraz za wszystko co dzieje się w zakresie ich jurysdykcji⁶.

⁶ Dla celów Konwencji, „łapówka” definiowana jest jako „...proponowanie, obiecywanie lub dawanie przez jakąkolwiek osobę jakiegokolwiek nienależnej korzyści majątkowej lub innej korzyści zagranicznemu funkcjonariuszowi publicznemu, zarówno bezpośrednio, jak i poprzez pośredników, dla takiego funkcjonariusza lub dla osoby trzeciej, w celu skłonienia tego funkcjonariusza do działania lub powstrzymania się od działania w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, w celu otrzymania lub utrzymania możliwości prowadzenia działalności gospodarczej lub zapewnienia sobie innej nienależnej korzyści w prowadzeniu międzynarodowej działalności gospodarczej. Komentarz do Konwencji (akapit 9) wyjaśnia, że „drobne wkłady pieniężne” nie są równoznaczne z płatnościami

W celu promocji pełnego wdrożenia wyżej wspomnianych instrumentów opracowano rygorystyczny program systematycznego monitoringu wdrażania Konwencji Antykorupcyjnej.

77. *Zalecenie antykorupcyjne z 2009 r.* zaleca rządowi zachęcanie przedsiębiorstw do opracowywania i wdrażania stosownych programów lub środków wewnętrznej kontroli, etyki i zgodności w celu zapobiegania i wykrywania korupcji zagranicznej, z uwzględnieniem *Wytycznych dotyczących dobrych praktyk w zakresie wewnętrznych mechanizmów kontroli, zasad etyki i zgodności*, załączonych jako Aneks II do *Zalecenia antykorupcyjnego z 2009 r.* Wytyczne dotyczące dobrych praktyk kierowane są zarówno do przedsiębiorstw, jak i organizacji handlowych i zawodowych. Podkreślają one dobre praktyki mające na celu zapewnienie skuteczności wewnętrznych mechanizmów kontroli, jak również programów lub zasad etyki i zgodności zapobiegających korupcji i pozwalających wykryć tego typu zjawiska.
78. Inicjatywy sektora prywatnego oraz inicjatywy społeczne również wspierają przedsiębiorstwa w opracowaniu i wdrażaniu skutecznej polityki antykorupcyjnej.
79. *Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (UNCAC)*, która weszła w życie z dniem 14 grudnia 2005 r., nakreśla szeroki zakres norm, środków i zasad pomagających w walce z korupcją. Zgodnie z *UNCAC*, państwa powinny zakazać urzędnikom państwowym przyjmowania łapówek, a przedsiębiorstwom przekupywania krajowych oraz zagranicznych urzędników państwowych i urzędników organizacji międzynarodowych, oraz rozważyć zakazanie przekupstwa w kręgach prywatnych. Postanowienia *UNCAC* oraz *Konwencji antykorupcyjnej* wzajemnie się uzupełniają.
80. Dobre praktyki nadzoru są ważnym elementem w zakresie zapobiegania zjawisku żądania łapówek od przedsiębiorstw. Przedsiębiorstwa mogą wspierać zbiorowe inicjatywy działania w zakresie stawiania oporu praktykom nakłaniania do wręczania łapówek oraz ich wymuszania. Zarówno rządy państw macierzystych, jak i goszczących powinny zapewnić wsparcie przedsiębiorstwom nakłanianym do wręczenia łapówek

regulowanymi w celu „uzyskania lub utrzymania interesu lub innej niewłaściwej korzyści” w rozumieniu akapitu 1 w związku z czym nie są wykroczeniem. Tego typu płatności, które w niektórych państwach wykonuje się w celu wywarcia zachęcenia urzędników państwowych do wywiązania się ze swoich obowiązków służbowych, do jakich należy np. wydanie licencji lub pozwolenia, są zazwyczaj nielegalne w państwach zagranicznych. Inne państwa mogą i powinny zareagować na takie destruktywne zjawisko stosując takie środki jak wsparcie programów dobrego nadzoru...”.

lub będącym podmiotem wymuszeń w tym zakresie. *Wytyczne dotyczące dobrych praktyk w zakresie implementacji niektórych artykułów Konwencji* zawarte w Aneksie I do *Zalecenia Antykorupcyjnego* z 2009 r. podają, że postanowienia *Konwencji antykorupcyjnej* należy wdrażać w taki sposób, aby nie zaistniała możliwość obrony lub stwierdzenia wyjątku w przypadku, gdy zagraniczny urzędnik wymusi łapówkę. Ponadto, *UNCAC* wymaga kryminalizacji nakłaniania do wręczenia łapówki przez krajowych urzędników państwowych.

VIII. Interesy konsumenta

W kontaktach z konsumentami przedsiębiorstwa powinny działać zgodnie z praktykami dobrego handlu, marketingu i reklamy oraz powinny podejmować wszelkie racjonalne kroki w celu zapewnienia jakości i niezawodności oferowanych towarów i świadczonych usług. W szczególności, przedsiębiorstwa powinny:

1. Zapewnić zgodność oferowanych towarów i świadczonych usług ze wszystkimi uzgodnionymi lub wymaganymi prawem normami dotyczącymi zdrowia i bezpieczeństwa konsumenta, w tym normami dotyczącymi ostrzeżeń o zagrożeniach zdrowia i informacji o bezpieczeństwie.
2. Dostarczyć rzetelnych, możliwych do zweryfikowania i jasnych informacji, które pozwolą konsumentom podjąć w pełni świadomą decyzję, w tym informacji dotyczących cen oraz, jeżeli jest to stosowne, składu, bezpiecznego użytkowania, oznaczeń środowiskowych, konserwacji, przechowywania oraz sposobu wyrzucania dóbr i rezygnacji z usług. Jeżeli jest to możliwe, informacje powinny być przedstawione w sposób ułatwiający konsumentom porównanie produktów.
3. Zapewnić konsumentom możliwość sprawiedliwego, prostego, terminowego, efektywnego i pozasądowego rozwiązania sporów oraz skorzystania z mechanizmów odszkodowawczych bez ponoszenia niepotrzebnych kosztów czy obciążeń.
4. Nie składać oświadczeń, nie dopuszczać się zaniedbań, ani nie angażować się w jakiegokolwiek zwodnicze, wprowadzające w błąd, oszukańcze lub nieuczciwe praktyki.
5. Wspierać działania mające na celu promowanie kształcenia konsumentów w kwestiach dotyczących działalności handlowej, między innymi w celu zwiększenia zdolności konsumentów do: i) podejmowania świadomych decyzji dotyczących złożonych towarów, usług i rynków, ii) lepszego zrozumienia wpływu ich decyzji na gospodarkę, środowisko i społeczeństwo oraz iii) wspierania zrównoważonej konsumpcji.
6. Szanować prywatność konsumentów i stosować racjonalne środki gwarantujące bezpieczeństwo danych osobowych gromadzonych, przechowywanych, przetwarzanych lub rozpowszechnianych przez przedsiębiorstwo.

7. W pełni współpracować z organami państwowymi w celu zapobiegania i zwalczania zwodniczych praktyk marketingowych (w tym wprowadzających w błąd reklam oraz oszustw handlowych) oraz minimalizowania lub zapobiegania poważnym zagrożeniom dla zdrowia i bezpieczeństwa publicznego lub środowiska, powstającym w związku z konsumpcją, korzystaniem z dóbr bądź usług lub wyrzuceniem takich dóbr.
8. Wdrażając powyższe zasady, przedsiębiorstwa powinny uwzględnić: i) potrzeby konsumentów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz ii) konkretne wyzwania przed jakimi stawia konsumentów e-commerce.

Komentarz do rozdziału „Interesy konsumenta”

81. Rozdział *Wytycznych* OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych dotyczący interesów konsumentów nawiązuje do pracy Komitetu OECD ds. polityki konsumenckiej oraz Komitetu ds. rynków finansowych, a także pracy innych organizacji międzynarodowych, w tym Międzynarodowej Izby Gospodarczej, Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej oraz Narodów Zjednoczonych (tj. Wytyczne ONZ w sprawie polityki konsumenckiej rozszerzonej 1999 r.).
82. W rozdziale zauważono, że zadowolenie konsumenta oraz powiązane z nim kwestie to podstawa pomyślnej działalności przedsiębiorstwa. Ponadto stwierdzono, że konsumenckie rynki towarów i usług z czasem uległy poważnym zmianom. Reforma regulacyjna, większa otwartość rynków światowych, rozwój nowych technologii i wzrost w sektorze usług to najważniejsze przyczyny zmian oferujących konsumentom większy wybór oraz inne korzyści płynące z bardziej otwartej konkurencji. Tempo zmian i większa złożoność rynków sprawiły, że porównanie i ocena produktów i usług stają się dla konsumenta coraz trudniejszym wyzwaniem. Zmianie uległa również struktura demograficzna rynku konsumentów. Znaczenie dzieci jako siły rynkowej wzrasta, podobnie jak liczba starszych ludzi. Chociaż ogólnie pojęta grupa konsumentów jest coraz lepiej wyedukowana, wielu osobom brakuje zdolności matematycznych i czytelnicy, które są niezbędne do poruszania się na dzisiejszym złożonym, pełnym informacji rynku. Coraz więcej konsumentów interesuje się pozycją i działalnością przedsiębiorstw w szeroko pojętym znaczeniu gospodarczym, społecznym i środowiskowym i bierze to pod uwagę przy wyborze produktów i usług.
83. Wstęp do powyższego rozdziału wzywa przedsiębiorstwa do stosowania praktyk uczciwego handlu, marketingu i reklamy oraz zapewniania jakości i niezawodności

oferowanych przez siebie produktów. Jak zauważono, zasady te dotyczą zarówno towaru, jak i usług.

84. Punkt 1 podkreśla, jak ważne jest przestrzeganie norm dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa oraz zawieranie na produktach stosownych informacji dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa.
85. Punkt 2 dotyczy ujawniania informacji. Wzywa on przedsiębiorstwa do podawania informacji umożliwiających konsumentom podjęcie świadomej decyzji, w tym informacji o ryzyku finansowym związanym z produktami, o ile takie ryzyko istnieje. Ponadto, w niektórych przypadkach prawo obliguje przedsiębiorstwa do podawania informacji w sposób umożliwiający konsumentowi dokonanie bezpośredniego porównania dóbr i produktów (np. podawania ceny jednostkowej). Jeżeli nie istnieją przepisy prawa bezpośrednio nakazujące takie postępowanie, zachęca się przedsiębiorstwa do podawania informacji w sposób ułatwiający proste porównanie dóbr i usług oraz umożliwiający określenie całkowitego kosztu produktu. Należy pamiętać, że to, co uważamy za „wystarczające” może z czasem ulec zmianie, a przedsiębiorstwa powinny na taką zmianę odpowiednio zareagować. Wszelkie stwierdzenia dotyczące produktów i środowiska powinny być poparte dowodami oraz, jeżeli to stosowne, odpowiednimi badaniami. Mając na uwadze rosnące zainteresowanie kwestiami środowiskowymi oraz zrównoważoną konsumpcją, należy również, tam gdzie jest to właściwe, zamieszczać na produktach informacje dotyczące produktu w kontekście ochrony środowiska. Mogą to być informacje o oszczędności energetycznej, recyklingu, a także, jeżeli są to produkty spożywcze, informacje dotyczące praktyk rolniczych.
86. Podejmując decyzję o zakupie, konsumenci coraz częściej biorą pod uwagę postępowanie przedsiębiorstwa. W związku z tym, zachęca się przedsiębiorstwa do udostępniania informacji na temat inicjatyw podejmowanych przez przedsiębiorstwo w celu zintegrowania kwestii społecznych i środowiskowych z działalnością przedsiębiorstwa oraz do wspierania zrównoważonej konsumpcji również za pomocą innych środków. Kwestia ta poruszana jest także w rozdziale III *Wytycznych* traktującym o ujawnianiu informacji. Zachęca się w nim przedsiębiorstwa do podawania do wiadomości publicznej informacji o wartościach przedsiębiorstwa oraz etyce zawodowej, którą kieruje się przedsiębiorstwo, w tym informacji o zasadach polityki w zakresie kwestii społecznych, zasad etycznych i ochrony środowiska oraz obowiązujących kodeksów postępowania. Zachęca się do publikowania takich informacji przy użyciu prostego języka, w formie przemawiającej do konsumentów.

Wzrost liczby przedsiębiorstw kierujących takie informacje do konsumentów byłby mile widziany.

87. Słownictwo zastosowane w punkcie 3 zaczerpnięte zostało z *Zalecenia Rady w sprawie rozwiązywania sporów i odszkodowań dla konsumentów z 2007 r.*, które stworzyło ramy określania skutecznego działania w zakresie odpowiadania na reklamacje zgłaszane przez konsumentów, w tym działania, które można podejmować na poziomie branży. Zauważono również, że tworzone przez przedsiębiorstwa mechanizmy rozwiązywania sporów z konsumentami pomogły zwiększyć zaufanie i zadowolenie konsumentów. Mechanizmy te mogą zapewnić praktyczniejsze metody rozwiązywania sporów niż rozwiązania gwarantowane prawem, które mogą okazać się kosztowne, kłopotliwe i czasochłonne dla wszystkich zainteresowanych stron. Jednak, aby takie pozasądowe mechanizmy były skuteczne, konsumenci muszą być świadomi ich istnienia i wiedzieć w jaki sposób należy zgłaszać reklamacje, zwłaszcza, jeżeli dotyczą one transakcji międzynarodowych lub wielowymiarowych.
88. W punkcie 4 poruszono temat zwodniczych, wprowadzających w błąd, oszukańczych i innych nieuczciwych praktyk handlowych. Należy unikać tego typu praktyk, gdyż mogą zaburzać pracę rynku, za co koszty poniosą zarówno konsumenci, jak i odpowiedzialne przedsiębiorstwa.
89. Punkt 5 dotyczy kształcenia konsumentów, które zyskuje na znaczeniu wraz ze wzrostem złożoności rynków i produktów. Rządy, organizacje konsumenckie i przedsiębiorstwa zauważają, że odpowiedzialność za kształcenie konsumentów jest wspólna oraz, że odgrywają ważną rolę w tym zakresie. Trudności konsumentów w dokonaniu oceny finansowej czy innej oceny złożonych produktów podkreślają znaczenie współpracy na rzecz kształcenia w celu usprawnienia procesu decyzyjnego klientów.
90. Punkt 6 porusza temat danych osobowych. Fakt, że przedsiębiorstwa coraz częściej gromadzą i wykorzystują dane osobowe, co za pośrednictwem Internetu i postępu technologicznego staje się coraz prostsze, podkreśla znaczenie ochrony tych danych przed naruszaniem prywatności konsumentów, w tym przed łamaniem zabezpieczeń.
91. W punkcie 7 podkreślono znaczenie współpracy przedsiębiorstw z organami państwowymi w celu wsparcia i usprawnienia procesów zapobiegania i zwalczania oszukańczych praktyk marketingowych. Współpraca pomaga również w zmniejszaniu lub zapobieganiu zagrożeniom zdrowia i bezpieczeństwa publicznego oraz środowiska,

w tym zagrożeniom związanym z wyrzucaniem produktów, ich konsumpcją i stosowaniem. Punkt ten pokazuje jak ważne jest branie pod uwagę całego cyklu życia produktu.

92. W punkcie 8 wzywa się przedsiębiorstwa do uwzględnienia sytuacji konsumentów znajdujących się w niekorzystnym położeniu w procesie wprowadzania na rynek produktów i usług. Grupa ta obejmuje konsumentów, którzy z uwagi na swoje cechy lub panujące warunki (np. wiek, zdolności psychiczne lub fizyczne, edukacja, dochód, język lub oddalona lokalizacja) mogą mieć trudności w odnalezieniu się na dzisiejszych pełnych informacji, globalnych rynkach. Punkt ten podkreśla również rosnące znaczenie mobilnych i innych form e-handlu na rynkach światowych. Korzyści płynące z takiego rodzaju handlu są duże i wciąż rosną. Rządy poświęcają wiele czasu na badanie sposobów zapewnienia konsumentom przejrzystej i skutecznej ochrony, która będzie taka sama w przypadku e-commerce, jak w przypadku bardziej tradycyjnych form handlu.

IX. Nauka i technologia

Przedsiębiorstwa powinny:

1. Dołożyć wszelkich starań, aby zapewnić, że podejmowane przez nie działania są zgodne w zakresie nauki i technologii z założeniami polityki i planami państw, w których działają, oraz, tam gdzie jest to właściwe, przyczynić się do rozwoju lokalnego i krajowego potencjału innowacyjności.
2. Jeżeli to możliwe, w toku swojej działalności przedsiębiorstwa powinny przyjmować praktyki pozwalające na transfer i szybkie rozprzestrzenianie technologii i wiedzy know-how, uwzględniając przy tym prawa do własności intelektualnej.
3. Tam gdzie jest to właściwe, pracować na rzecz rozwoju nauki i technologii w państwach goszczących odpowiadając w ten sposób na potrzeby rynku lokalnego, oraz zatrudniać miejscowych pracowników naukowo-technicznych i stwarzać im możliwości szkoleniowe, uwzględniając przy tym potrzeby przedsiębiorstwa.
4. Licencje na korzystanie z praw do własności intelektualnej lub innego rodzaju transfery technologii powinny odbywać się na rozsądnych warunkach, w okolicznościach i w sposób sprzyjający długotrwałym perspektywom zrównoważonego rozwoju państwa goszczącego.
5. Jeżeli jest to zgodne z celami przedsiębiorstwa, należy nawiązywać kontakty z lokalnymi uczelniami i publicznymi instytucjami badawczymi oraz współpracować z lokalnym przemysłem lub związkami przemysłowymi w zakresie realizacji projektów badawczych.

Komentarz do rozdziału „Nauka i technologia”

93. W opartej na wiedzy, zglobalizowanej gospodarce, w której nawet dla małych i zorientowanych na rynek krajowy przedsiębiorstw granice mają coraz mniejsze znaczenie, możliwość dostępu do technologii i wiedzy know-how oraz ich wykorzystania ma kluczowe znaczenie dla działalności przedsiębiorstwa. W kontekście zrównoważonego rozwoju, taki dostęp ma również wpływ na ogólnogospodarcze skutki postępu technologicznego, w tym wzrostu wydajności i tworzenia nowych

miejsc pracy. Przedsiębiorstwa wielonarodowe są głównym kanałem transgranicznego transferu technologii. Poprzez generowanie, rozpowszechnianie i umożliwianie wykorzystania nowych technologii, przedsiębiorstwa i instytucje krajowe mają wkład w rozwijanie innowacyjności w państwach goszczących. Badawczo-rozwojowa działalność przedsiębiorstw wielonarodowych powiązana z krajowym systemem innowacji może wspomóc postęp gospodarczy i społeczny w państwach goszczących, a rozwój dynamicznego systemu innowacji w państwach goszczących może zwiększyć handlowe możliwości przedsiębiorstw wielonarodowych.

94. Powyższy rozdział traktuje zatem o rozpowszechnianiu, w granicach możliwości ekonomicznych, zasad konkurencyjności oraz przy zachowaniu innych zastrzeżeń, owoców działań badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw wielonarodowych w państwach, w których takie przedsiębiorstwa działają, przyczyniając się tym samym do wzrostu innowacyjności na ich obszarze. Rozpowszechnianie technologii w tym zakresie może obejmować komercjalizację produktów powstałych przy wykorzystaniu nowych technologii, licencjonowanie innowacji procesowych, zatrudnianie i szkolenie personelu naukowo-technicznego oraz rozwój wspólnych przedsięwzięć w zakresie badań i rozwoju. W przypadku sprzedaży lub licencjonowania technologii, należy nie tylko zadbać, aby negocjowane warunki były rozsądne, ale również wziąć pod uwagę długoterminowy wpływ technologii na rozwój, środowisko i inne rodzaje oddziaływania zarówno na państwo macierzyste, jak i goszczące. Poprzez swoją działalność, przedsiębiorstwa wielonarodowe mogą stworzyć i zwiększyć innowacyjny potencjał spółek zależnych oraz swoich podwykonawców. Ponadto, przedsiębiorstwa wielonarodowe mogą zwrócić uwagę społeczeństwa na znaczenie lokalnej infrastruktury naukowo-technicznej, zarówno w znaczeniu fizycznym, jak i instytucjonalnym. Pod tym względem, przedsiębiorstwa wielonarodowe mogą się w przydatny sposób przyczynić do sformułowania przez rządy państw goszczących polityki rozwoju dynamicznych systemów innowacji.

X. Konkurencja

Przedsiębiorstwa powinny:

1. Prowadzić działalność w sposób zgodny ze wszystkimi mającymi zastosowanie przepisami prawa i regulacjami, biorąc pod uwagę prawa ochrony konkurencji obowiązujące w krajach, na które wpływ mają antykonkurencyjne działania przedsiębiorstw.
2. Przedsiębiorstwa nie powinny zawierać ani realizować z konkurencją porozumień łamiących zasady konkurencji, włączając w to umowy mające na celu:
 - a) ustalanie cen,
 - b) składanie sfałszowanych ofert przetargowych (ustawione przetargi);
 - c) ustalenie ograniczeń lub kwot produkcji; lub
 - d) łączenie lub dzielenie rynku poprzez podział klientów, dostawców, terytoriów lub obszarów działalności.
3. Zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami prawa i ograniczeniami, współpracować z organami ds. ochrony konkurencji między innymi poprzez szybkie udzielanie wyczerpujących informacji na prośbę takich organów, z uwzględnieniem wykorzystania takich instrumentów, jak uchylenie się od zobowiązania do zachowania poufności, w celu promowania skutecznej i wydajnej współpracy z organami ds. ochrony konkurencji.
4. Regularnie promować wśród pracowników wiedzę na temat znaczenia przestrzegania wszystkich mających zastosowanie przepisów prawa i regulacji dotyczących konkurencji oraz, w szczególności, szkolić starsze kierownictwo przedsiębiorstwa w zakresie kwestii związanych z konkurencją.

Komentarz do rozdziału „Konkurencja”

95. W zaleceniach zawartych w tym rozdziale podkreślono, jak duże znaczenie mają prawa i regulacje dotyczące konkurencji dla wydajnego działania rynków zarówno krajowych, jak i zagranicznych oraz potwierdzono znaczenie przestrzegania tych praw i regulacji przez przedsiębiorstwa krajowe i wielonarodowe. Powyższy rozdział ma również na celu zapewnienie, że przedsiębiorstwa są świadome zmian dotyczących zakresu,

środków zaradczych, sankcji i praw dotyczących konkurencji, jak również zakresu współpracy organów ds. konkurencji. Wyrażenie „prawo ochrony konkurencji” odnosi się zarówno do przepisów prawa chroniącego konkurencję, jak i do praw antymonopolistycznych, które w różny sposób zabraniają:

- a) zawierania porozumień niezgodnych z prawem konkurencji;
- b) nadużywania pozycji na rynku lub dominacji;
- c) uzyskiwania pozycji na rynku lub dominowania rynku w sposób inny niż poprzez wydajne działanie przedsiębiorstwa;
- d) lub znaczne obniżenie konkurencji lub działanie wbrew konkurencji poprzez fuzje czy przejęcia.

96. Prawa i zasady polityki dotyczące konkurencji ogólnie zabraniają:

- e) zakładania szkodliwych karteli;
- f) zawierania porozumień niezgodnych z prawami konkurencji;
- g) działania na szkodę konkurencji wykorzystując lub zwiększając dominację lub pozycję przedsiębiorstwa na rynku; oraz
- h) fuzji i przejęć niezgodnych z prawami konkurencji.

Zgodnie z Zaleceniami Rady OECD w sprawie skutecznego przeciwdziałania kartelom, C(98)35/FINAL, uznaje się, że porozumienia niezgodne z zasadami konkurencji wspomniane w podpunkcie a) tworzą szkodliwe kartele, jednak Zalecenia obejmują także różnice w przepisach prawnych państw członkowskich, włączając w to różnice dotyczące udzielania zwolnień z przestrzegania danych wymogów oraz postanowienia zezwalające na uznanie wyjątku lub zezwolenie na działalność, która w innym przypadku mogłaby być zabroniona. Zalecenia zawarte w niniejszych *Wytycznych* nie zabraniają przedsiębiorstwom korzystania ze zgodnych z prawem zwolnień czy postanowień. Podpunkty b) i c) dotyczą bardziej ogólnych kategorii, ponieważ skutki innego rodzaju porozumień oraz działań jednostronnych są wieloznaczne, i mniej jasnym jest co należy uznawać za niezgodne z prawami konkurencji.

97. Celem polityki dotyczącej ochrony konkurencji jest przyczynienie się do ogólnego dobrobytu i wzrostu gospodarczego poprzez promowanie takich warunków rynkowych, w których konkurencyjne siły rynkowe decydują o charakterze, jakości oraz cenie towarów i usług. Poza korzyściami dla konsumentów i całej gospodarki w danej jurysdykcji, konkurencyjne środowisko nagradza przedsiębiorstwa, które w odpowiedni sposób reagują na popyt. Przedsiębiorstwa mogą przyczynić się do tego procesu poprzez informowanie i doradzanie rządowi podczas rozpatrywania praw i zasad polityki mogącej negatywnie wpłynąć na wydajność lub w inny sposób zmniejszyć konkurencyjność rynków.

98. Przedsiębiorstwa powinny być świadome faktu, że prawa ochrony konkurencji są wciąż uchwalane oraz, że takie prawa coraz częściej zabraniają prowadzenia działalności antykonkurencyjnej zagranicą, jeżeli ma ona negatywny wpływ na konsumentów krajowych. Ponadto, handel i inwestycje transgraniczne zwiększają prawdopodobieństwo, że działanie niezgodne z prawami ochrony konkurencji w jednej jurysdykcji będzie miało negatywny wpływ na inne. Przedsiębiorstwa powinny zatem uwzględniać zarówno przepisy prawne kraju, w którym działają, jak i wszystkich państw, które mogą odczuć skutki ich działalności.
99. Przedsiębiorstwa powinny wiedzieć, że organy ds. ochrony konkurencji zacieśniają współpracę w zakresie badania i zwalczania działalności antykonkurencyjnej. Patrz: Zalecenie Rady w sprawie współpracy Państw Członkowskich w zakresie praktyk antykonkurencyjnych wpływających na handel międzynarodowy, C(95)130/FINAL; Zalecenie Rady w sprawie weryfikacji fuzji C(2005)34. W przypadku, gdy organy ds. ochrony konkurencji działające w ramach różnych jurysdykcji zajmują się tą samą sprawą, ułatwienie przez dane przedsiębiorstwo współpracy pomiędzy takimi organami przyczynia się do podejmowania spójnych i rzetelnych decyzji oraz zastosowania odpowiednich środków naprawczych, pozwalając jednocześnie na ograniczenie kosztów ponoszonych zarówno przez rządy, jak i przedsiębiorstwa.

XI. Opodatkowanie

1. Ważne jest, aby poprzez terminowe płacenie należności podatkowych przedsiębiorstwa przyczyniały się do budowania finansów publicznych państw goszczących. Przedsiębiorstwa powinny przede wszystkim działać zgodnie z literą prawa i regulacji podatkowych obowiązujących w państwach, w których działają. Działalność zgodna z duchem prawa wiąże się ze znajomością i przestrzeganiem przepisów prawa. Nie wymaga ona od przedsiębiorstw dokonywania wpłat w wysokościach przekraczających kwoty wymagane prawem. Przestrzeganie prawa podatkowego obejmuje terminowe dostarczenie stosownych lub wymaganych prawem danych odpowiednim organom w celu poprawnego określenia wysokości podatku należnego w związku z prowadzoną działalnością oraz zapewnienie zgodności działań związanych z cenami transferowymi z zasadą ceny rynkowej.
2. Przedsiębiorstwa powinny traktować nadzór podatkowy oraz przestrzeganie prawa podatkowego jako istotne elementy systemu nadzoru przedsiębiorstwa oraz szerszych systemów zarządzania ryzykiem. Zarządy korporacji powinny przede wszystkim wdrożyć strategię zarządzania ryzykiem podatkowym w celu zapewnienia, że ryzyko finansowe, prawne oraz ryzyko związane z dobrym imieniem przedsiębiorstwa, które wiążą się z opodatkowaniem, są w pełni określone i poddane ocenie.

Komentarz do rozdziału „Opodatkowanie”

100. Odpowiedzialna postawa przedsiębiorstwa w zakresie opodatkowania wiąże się z obowiązkiem postępowania zgodnie z literą i duchem prawa i regulacji podatkowych obowiązujących we wszystkich państwach, w których takie przedsiębiorstwa działają, oraz ze współpracą z organami władzy i udostępnianiem im wszelkich stosownych lub wymaganych prawem danych. Przedsiębiorstwo działa zgodnie z duchem prawa i regulacji podatkowych, jeżeli podejmuje wszystkie rozsądne kroki w celu określenia zamysłu prawa i interpretuje zasady podatkowe zgodnie z takim zamysłem w świetle języka urzędowego oraz mającej zastosowanie współczesnej legislacji. Nie należy prowadzić transakcji w sposób niezgodny z podstawowymi konsekwencjami ekonomicznymi, chyba, że istnieją odpowiednie przepisy mające na celu uzyskanie takiego wyniku. W takim przypadku, przedsiębiorstwo powinno wierzyć, że transakcja jest zgodna z prawem.

101. Zgodność z prawem podatkowym obejmuje również współpracę z organami podatkowymi oraz dostarczanie im wymaganych danych, co pozwoli zapewnić skuteczne i sprawiedliwe wdrożenie prawa podatkowego. Współpraca powinna obejmować terminowe udzielanie kompleksowych informacji, o jakie przedsiębiorstwo zostanie poproszone przez stosowne organy zgodnie z postanowieniami umowy podatkowej lub umowy o wymianie informacji. Takie zobowiązanie wiąże się jednak z pewnymi ograniczeniami. *Wytyczne* podkreślają zależność pomiędzy informacjami, których należy udzielić a ich znaczeniem dla wykonania mającego zastosowanie prawa podatkowego. Jest to swego rodzaju uznanie potrzeby zrównoważenia ciężaru, jakim są obciążane przedsiębiorstwa w świetle mającego zastosowanie prawa podatkowego z potrzebą terminowego uzyskania dokładnych informacji umożliwiających egzekucję prawa podatkowego przez organy podatkowe.
102. Zobowiązanie przedsiębiorstw do współpracy, przejrzystości działania oraz działania w zgodzie z prawem podatkowym powinno znaleźć odzwierciedlenie w systemach, strukturach organizacyjnych i zasadach polityki zarządzania ryzykiem. Jeżeli przedsiębiorstwo posiada osobowość prawną, zarządy korporacji mogą nadzorować ryzyko podatkowe na kilka sposobów. Na przykład, zarządy korporacji powinny czynnie podejmować działania dążące do rozwoju polityki podatkowej oraz tworzenia wewnętrznych systemów kontroli podatkowej, aby działania zarządu były zgodne z poglądami rady w zakresie ryzyka podatkowego, a zarząd powinien wiedzieć o istnieniu potencjalnie istotnego ryzyka podatkowego. Ponadto, przedsiębiorstwa powinny wyznaczyć osobę, która będzie odpowiedzialna za pełnienie funkcji związanych z wewnętrzną kontrolą podatkową przedsiębiorstwa oraz składała sprawozdania zarządowi. Kompleksowa strategia zarządzania ryzykiem, obejmująca opodatkowanie, nie tylko pozwoli przedsiębiorstwu działać w sposób odpowiedzialny, ale również skutecznie zarządzać ryzykiem podatkowym, co może przyczynić się do uniknięcia ryzyka finansowego, prawnego czy zagrożenia dobrego imienia przedsiębiorstwa.
103. Członek grupy przedsiębiorstw wielonarodowych w jednym państwie może utrzymywać intensywne stosunki gospodarcze z członkami tej samej grupy w innych państwach. Tego typu relacja może mieć wpływ na zobowiązania podatkowe obu stron. W związku z powyższym, w celu oceny takiego stosunku i określenia należności podatkowych członka przedsiębiorstwa wielonarodowego podlegającego danej jurysdykcji, organy podatkowe mogą potrzebować informacji z obszarów wykraczających poza ich jurysdykcję. Jak już wspomniano, zakres informacji, których należy udzielić ogranicza się do informacji mających znaczenie w kontekście

opodatkowania lub takich, które są wymagane prawem w zakresie oceny stosunku gospodarczego, co jest niezbędne do poprawnego określenia należności podatkowych członka grupy przedsiębiorstw wielonarodowych. Przedsiębiorstwa wielonarodowe powinny współpracować z organami podatkowymi w zakresie udzielania takich informacji.

104. Ceny transferowe to kolejna ważna kwestia dotycząca odpowiedzialnej postawy i opodatkowania przedsiębiorstw. Dynamiczny wzrost intensywności handlu i bezpośrednich inwestycji międzynarodowych (oraz znaczenie roli, jaką odgrywają przedsiębiorstwa wielonarodowe w handlu i realizowanych inwestycjach) oznacza, że ceny transferowe są ważnym czynnikiem określającym zobowiązania podatkowe członków grup przedsiębiorstw wielonarodowych, ponieważ mają one zasadniczy wpływ na podział podstawy opodatkowania pomiędzy państwa, w których działają przedsiębiorstwa wielonarodowe. Zasada ceny rynkowej uwzględniona zarówno w Modelowej Konwencji OECD w sprawie podatku oraz Modelowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie podwójnego opodatkowania w krajach rozwiniętych i rozwijających się jest międzynarodowym standardem regulacji zysków powiązanych przedsiębiorstw. Stosowanie zasady cen rynkowych pozwoli uniknąć błędnego przeniesienia zysków lub strat i minimalizuje ryzyko podwójnego opodatkowania. Poprawne zastosowanie tej zasady wymaga od przedsiębiorstw współpracy z organami podatkowymi oraz dostarczenia im wszystkich stosownych lub wymaganych przez prawo informacji dotyczących wyboru metody cen transferowych przyjętej do realizacji podjętej transakcji. Zauważono, że określenie, czy cena transferowa w odpowiedni sposób odzwierciedla standard (lub zasadę) ceny rynkowej jest często trudne zarówno dla przedsiębiorstw wielonarodowych, jak i administracji podatkowych, a zastosowanie tej zasady nie jest ściśle określone.

105. Komitet OECD ds. fiskalnych nieustannie opracowuje zalecenia zapewniające, że zasada ceny rynkowej znajduje swoje odzwierciedlenie w cenach transferowych. W wyniku tych prac, w 1995 r. opublikowane zostały *Wytyczne OECD w sprawie cen transferowych dla przedsiębiorstw wielonarodowych i administracji podatkowych (Wytyczne OECD w sprawie cen transferowych)*, które były przedmiotem *Zalecenia Rady OECD w sprawie określania cen transferowych pomiędzy powiązanimi przedsiębiorstwami* (członkowie grupy przedsiębiorstw wielonarodowych mieściliby się w definicji przedsiębiorstw powiązanych). *Wytyczne OECD w sprawie cen transferowych* oraz *Zalecenie Rady* są na bieżąco aktualizowane, aby odzwierciedlały zmiany zachodzące w światowej gospodarce oraz doświadczenia administracji podatkowych i podatników mających do czynienia z cenami transferowymi. Ponieważ

zasada ceny rynkowej stosowana jest do przypisywania zysków zakładów do celów określenia uprawnień podatkowych przysługujących państwu goszczącemu na mocy umowy podatkowej, stała się one przedmiotem Zalecenia Rady OECD przyjętego w 2008 r.

106. *Wytyczne OECD w sprawie cen transferowych* koncentrują się na zastosowaniu zasady ceny rynkowej do oceny cen transferowych przedsiębiorstw powiązanych. Wytyczne OECD w sprawie cen transferowych mają na celu wsparcie administracji podatkowych (państw należących do OECD oraz innych państw) i przedsiębiorstw wielonarodowych poprzez wskazanie zadowalających rozwiązań w zakresie cen transferowych oraz, za pośrednictwem powyższych rozwiązań, zminimalizowanie konfliktów narastających wśród administracji podatkowych oraz pomiędzy administracjami podatkowymi a przedsiębiorstwami wielonarodowymi, jak również unikanie kosztownych sporów. Zachęca się przedsiębiorstwa wielonarodowe do przestrzegania Wytycznych OECD w sprawie cen transferowych, w wersji uzupełnionej, ze zmianami⁷, w celu zapewnienia, że ceny transferowe odzwierciedlają zasadę cen rynkowych.

⁷ Jedno z państw nie należących do OECD – Brazylia – nie stosuje w swojej jurysdykcji Wytycznych OECD w sprawie cen transferowych, w związku z czym, w świetle zobowiązań podatkowych określonych w prawie brazylijskim, wytyczne przedstawione w wyżej wspomnianym dokumencie stosowane przez przedsiębiorstwa wielonarodowe w celach określenia kwoty podlegającego opodatkowaniu dochody uzyskanego z działalności w tym kraju nie mają zastosowania. Inne państwo nie należące do OECD – Argentyna – podkreśla, że stosowanie się do Wytycznych OECD w sprawie cen transferowych nie jest w tym kraju obowiązkowe.

Część II

Procedury wdrażania Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

Zmiana Decyzji Rady w sprawie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

RADA

Mając na uwadze Konwencję Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju z dnia 14 grudnia 1960 r.;

Mając na uwadze Deklarację OECD w sprawie międzynarodowych inwestycji i przedsiębiorstw wielonarodowych (zwaną dalej „Deklaracją”), w której rządy państw wspólnie zalecają przedsiębiorstwom wielonarodowym działającym lub mającym siedzibę na ich terytorium przestrzeganie Wytycznych dla przedsiębiorstw wielonarodowych (zwanym dalej „Wytycznymi”);

Uznając, że wobec ogólnoświatowego zasięgu działalności przedsiębiorstw wielonarodowych, międzynarodowa współpraca w sprawach dotyczących Deklaracji powinna obejmować wszystkie państwa;

Mając na uwadze zakres uprawnień Komitetu Inwestycyjnego, w szczególności dotyczący odpowiedzialności wynikającej z przyjęcia Deklaracji [C(84)171(Final), ponowionej w C/M(95)21];

Mając na uwadze Sprawozdanie z pierwszej weryfikacji Deklaracji z 1976 r. [C(79)102(Final)], Sprawozdanie z drugiej weryfikacji Deklaracji [(C/MIN(84)5(Final)], Sprawozdanie z weryfikacji Deklaracji wykonanej w 1991 r. [C/MIN(84)5(Final)], Sprawozdanie z weryfikacji Wytycznych wykonanej w 2000 r. [C(2000)96];

Mając na uwadze pragnienie usprawnienia procedur konsultacyjnych w sprawach objętych *Wytycznymi* oraz promowanie skuteczności *Wytycznych*;

Na wniosek Komitetu Inwestycyjnego

POSTANAWIA, CO NASTĘPUJE:

I. Krajowe Punkty Kontaktowe

1. Państwa zobowiązane do przestrzegania *Deklaracji* ustanowią Krajowe Punkty Kontaktowe (KPK) w celu zwiększenia skuteczności Wytycznych poprzez działania promocyjne, odpowiadanie na zapytania i wkład w rozwiązywanie ewentualnych problemów dotyczących wdrażania *Wytycznych* w sytuacjach szczególnych, z uwzględnieniem załączonych *Wytycznych proceduralnych*. Środowisko biznesowe, organizacje pracownicze, inne organizacje pozarządowe oraz strony zainteresowane zostaną poinformowane o dostępności Krajowych Punktów Kontaktowych.
2. W razie potrzeby, Krajowe Punkty Kontaktowe różnych państw będą ze sobą współpracować w sprawach związanych z *Wytycznymi* w zakresie ich działalności. Przyjmuje się, że przed skontaktowaniem się z innymi Krajowymi Punktami Kontaktowymi należy podjąć dyskusję na poziomie krajowym.
3. Krajowe Punkty Kontaktowe będą odbywały regularne spotkania służące wymianie doświadczeń oraz złożeniu sprawozdania Komitetowi Inwestycyjnemu.
4. Mając na uwadze priorytety i praktyki budżetowe, państwa zobowiązane do przestrzegania *Deklaracji* udostępnią Narodowym Punktom Kontaktowym zasoby ludzkie i finansowe, aby mogły one skutecznie wywiązywać się ze swoich obowiązków.

II. Komitet Inwestycyjny

1. Na żądanie państw zobowiązanych do przestrzegania *Deklaracji* lub w regularnych odstępach czasu, Komitet Inwestycyjny (zwany dalej „Komitetem”) organizować będzie spotkania mające na celu wymianę poglądów w zakresie objętym *Wytycznymi* oraz dotyczącym ich wdrażania.
2. Komitet będzie okresowo występować do Komitetu Doradczego Biznesu i Przemysłu OECD (BIAC) oraz Komitetu Doradczego Związków Zawodowych OECD (TUAC) (zwanym dalej „organami doradczymi”), OECD Watch oraz innych partnerów międzynarodowych o wyrażenie opinii w kwestiach objętych *Wytycznymi*. Wyżej wspomniana wymiana opinii może zostać zorganizowana także na wniosek właściwych organów.
3. Komitet zaangażuje się we współpracę z państwami niezobowiązanymi do przestrzegania *Deklaracji* w kwestiach objętych *Wytycznymi* aby globalnie promować odpowiedzialne zachowanie biznesowe zgodne z *Wytycznymi*, oraz

stworzyć równe szanse. Komitet dołoży wszelkich starań aby nawiązać współpracę z państwami niezobowiązanymi do przestrzegania *Deklaracji*, które są szczególnie zainteresowane *Wytycznymi* oraz promowaniem zasad i norm w nich przedstawionych.

4. Komitet będzie odpowiedzialny za objaśnianie *Wytycznych*. Strony zaangażowane w sytuację, która wymaga wyjaśnienia dostaną możliwość wyrażenia swoich opinii ustnie bądź pisemnie. Komitet nie będzie wyciągać wniosków dotyczących działalności poszczególnych przedsiębiorstw.
5. W celu zwiększenia skuteczności *Wytycznych* i pielęgnacji funkcjonalnej równości Krajowych Punktów Kontaktowych, Komitet będzie organizować wymianę opinii dotyczących działania Krajowych Punktów Kontaktowych.
6. Wypełniając swoje obowiązki w zakresie skutecznego funkcjonowania *Wytycznych*, Komitet weźmie pod uwagę załączone *Wytyczne proceduralne*.
7. Komitet będzie okresowo składać Radzie sprawozdania dotyczące kwestii objętych *Wytycznymi*. Opracowując sprawozdania, Komitet będzie brać pod uwagę sprawozdania Krajowych Punktów Kontaktowych oraz opinie organów doradczych, OECD Watch, innych partnerów międzynarodowych oraz, tam gdzie jest to właściwe, państw niezobowiązanym do przestrzegania Deklaracji.
8. Komitet, we współpracy z Krajowymi Punktami Kontaktowymi, będzie postępować zgodnie z aktywnym programem promowania wśród przedsiębiorstw przestrzegania zasad i norm przedstawionych w *Wytycznych*. W szczególności, Komitet będzie szukał możliwości współpracy z organami doradczymi, OECD Watch, innymi partnerami międzynarodowymi i stronami w zakresie zachęcenia przedsiębiorstw wielonarodowych do pozytywnego wkładu w postęp gospodarczy, środowiskowy i społeczny w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, wspierania procesu identyfikacji ryzyka oraz reagowania na ryzyko wystąpienia niepożądanych skutków związanych z określonymi produktami, regionami, sektorami lub branżami.

III. Weryfikacja Decyzji

Decyzja podlega okresowej weryfikacji. W tym celu, Komitet będzie składał stosowne wnioski.

Wytyczne proceduralne

I. Krajowe Punkty Kontaktowe

Zadaniem Krajowych Punktów Kontaktowych (KPK) jest zwiększanie skuteczności wdrażania *Wytycznych*. KPK będą działać zgodnie z podstawowymi kryteriami jawności, dostępności, przejrzystości i odpowiedzialności, co pomoże w osiągnięciu celu, jakim jest równowaga funkcjonalna.

A. Uzgodnienia instytucjonalne

Działając na rzecz osiągnięcia równowagi funkcjonalnej oraz skuteczności *Wytycznych*, państwom zobowiązanym do przestrzegania *Deklaracji* zostawia się pewną wolność w zakresie organizacji Krajowych Punktów Kontaktowych oraz umożliwia korzystanie ze wsparcia partnerów społecznych, w tym środowisk biznesowych, organizacji pracowniczych, innych pozarządowych organizacji oraz stron zainteresowanych.

W związku z powyższym, Krajowe Punkty Kontaktowe:

1. Zostaną utworzone i zorganizowane w sposób zapewniający właściwą podstawę do zajmowania się szerokim zakresem spraw objętych *Wytycznymi* oraz umożliwiającą im działanie w sposób obiektywny przy zachowaniu odpowiedniego poziomu odpowiedzialności wobec rządu.
2. Mogą wykorzystywać różne formy organizacji pozwalające na osiągnięcie założonego celu. Krajowe Punkty Kontaktowe mogą funkcjonować w osobie starszego przedstawiciela z jednego lub kilku ministerstw, wyższego rangą urzędnika rządowego lub urzędu kierowanego przez takiego urzędnika, jako grupa międzyagencyjna lub zrzeszająca niezależnych ekspertów. Przedstawiciele środowiska biznesowego, organizacji pracowniczych i innych organizacji pozarządowych również mogą wchodzić w skład Krajowego Punktu Kontaktowego.
3. Nawiążą i będą utrzymywać stosunki z przedstawicielami środowisk biznesowych, organizacji pracowniczych i innych stron zainteresowanych, które mogą się przyczynić do skutecznego funkcjonowania *Wytycznych*.

B. Informowanie i promocja

Krajowy Punkt Kontaktowy:

1. Opublikuje *Wytyczne* przy zastosowaniu odpowiednich środków, włączając w to publikację informacji w językach narodowych on-line. Tam gdzie jest to właściwe, o *Wytycznych* poinformowani zostaną potencjalni inwestorzy (zarówno krajowi, jak i zagraniczni).
2. Będzie podnosić świadomość dotyczącą *Wytycznych* oraz procedur ich wdrażania, m.in. poprzez odpowiednią współpracę ze środowiskami biznesowymi, organizacjami pracowniczymi, innymi organizacjami pozarządowymi oraz zainteresowanymi przedstawicielami społeczeństwa.
3. Będzie udzielać odpowiedzi na zapytania dotyczące *Wytycznych* otrzymane od:
 - a) innych Krajowych Punktów Kontaktowych;
 - b) środowiska biznesowego, organizacji pracowniczych, innych organizacji pozarządowych i społeczeństwa; oraz
 - c) rządów państw nie zobowiązanych do przestrzegania Deklaracji.

C. Sytuacje szczególne

W szczególnych przypadkach, Krajowy Punkt Kontaktowy będzie uczestniczyć w rozwiązywaniu kwestii spornych pojawiających się w toku wdrażania *Wytycznych*. Wkład ten będzie obiektywny, przewidywalny, realizowany z poszanowaniem zasady równości oraz w zgodzie z zasadami i normami przedstawionymi w *Wytycznych*. KPK będą oferowały forum do dyskusji oraz wsparcie środowiskom biznesowym, organizacjom pracowniczym, organizacjom pozarządowym oraz innym stronom zainteresowanym, w sposób skuteczny, terminowy i zgodny z mającymi zastosowanie przepisami prawa. Oferując takie wsparcie, KPK:

1. Dokona wstępnej oceny zasadności dalszej analizy kwestii spornej i udzieli odpowiedzi stronom zainteresowanym.
2. Jeżeli dana kwestia wymaga dalszej analizy, zaoferuje swoją pomoc w rozwiązywaniu sporu. W tym celu, KPK będzie konsultować się z zainteresowanymi stronami oraz, jeżeli jest to właściwe:

- a) zasięgnie porady stosownych organów władzy, i/lub przedstawicieli środowiska biznesowego, organizacji pracowniczych, innych organizacji pozarządowych i stosownych ekspertów;
 - b) skonsultuje się z KPK państwa lub państw, których dotyczy dany spór;
 - c) poprosi Komitet o pomoc w przypadku wystąpienia wątpliwości dotyczących interpretacji *Wytycznych* w określonej sytuacji;
 - d) zaoferuje, a za zgodą innych stron zaangażowanych, udostępni środki pojednawcze i ugodowe, jak np. postępowanie rozjemcze lub mediacyjne, w celu udzielenia stronom pomocy w rozwiązywaniu kwestii spornych.
3. Na zakończenie procedur i konsultacji z zainteresowanymi stronami, KPK opublikuje wyniki postępowania, mając na uwadze potrzebę ochrony poufnych informacji biznesowych oraz informacji dotyczących innych stron, opracowując:
- a) oświadczenie, gdy KPK zadecyduje, że nie dalsza analiza danej kwestii jest nieuzasadniona. Oświadczenie powinno zawierać przynajmniej opis kwestii spornej oraz przedstawiać przyczyny podjęcia takiej decyzji;
 - b) sprawozdanie, gdy strony osiągnęły porozumienie w kwestii spornej. Sprawozdanie powinno zawierać przynajmniej opis kwestii spornej, procedury zainicjowane przez KPK w celu udzielenia wsparcia stronom oraz datę osiągnięcia porozumienia. Informacje dotyczące osiągniętego porozumienia zostaną opisane w zakresie, na jaki zgodzą się strony zainteresowane;
 - c) oświadczenie, gdy strony nie osiągną porozumienia lub gdy jedna ze stron nie chce uczestniczyć w procedurach. Takie oświadczenie powinno zawierać przynajmniej opis kwestii spornej, przyczyny dla których KPK uznał, że sprawa wymaga dalszej analizy oraz procedury podjęte przez KPK w celu udzielenia stronom wsparcia. Jeżeli jest to stosowne, w oświadczeniu zawarte zostaną również zalecenia KPK udzielane w zakresie wdrożenia *Wytycznych*. Jeżeli będzie to stosowne, oświadczenie powinno również podawać przyczyny niemożności osiągnięcia porozumienia.
- W odpowiednim czasie, KPK powiadomi Komitet o wynikach działań podjętych w sytuacji szczególnej.
4. Aby ułatwić rozwiązywanie kwestii spornych należy podjąć stosowne kroki mające na celu ochronę poufnych informacji biznesowych i innych danych, oraz interesów stron, których dotyczy dana sytuacja. Podczas realizacji procedur opisanych w punkcie 2 postępowanie KPK powinno zostać utrzymane w poufności. Po zakończeniu procedur, jeżeli strony zaangażowane nie rozwiązały sporu, informacje i opinie wyrażone podczas takiego postępowania przez drugą stronę zostaną utrzymane

w poufności, chyba, że druga strona wyrazi zgodę na ich ujawnienie lub jeżeli ich zatajenie byłoby sprzeczne z prawem krajowym.

5. Jeżeli kwestie sporne wystąpią w państwach niezobowiązanych do przestrzegania Deklaracji, KPK podejmie kroki mające na celu zwiększenie wiedzy na temat danej sytuacji i postąpi zgodnie z mającymi zastosowanie i dostępnymi procedurami.

D. Sprawozdawczość

1. Każdy KPK będzie składać coroczne sprawozdania Komitetowi.
2. Sprawozdania powinny zawierać informacje na temat charakteru i wyników działań KPK, w tym działań wdrożeniowych w sytuacjach szczególnych.

II. Komitet Inwestycyjny

1. Komitet rozważy składane przez KPK wnioski o pomoc w realizacji zadań, włączając w to wyjaśnianie wątpliwości dotyczących interpretacji *Wytycznych* w sytuacjach szczególnych.
2. Mając na uwadze zwiększenie skuteczności *Wytycznych* oraz wsparcie równowagi funkcjonalnej KPK, Komitet:
 - a) będzie rozpatrywać sprawozdania KPK;
 - b) będzie rozpatrywać uzasadnione zapytania państw zobowiązanych do przestrzegania *Deklaracji*, organów doradczych OECD lub OECD Watch w zakresie wywiązywania się KPK ze swoich obowiązków w sytuacjach szczególnych;
 - c) rozważy wydanie objaśnienia w przypadku, gdy państwo zobowiązane do przestrzegania *Deklaracji*, organ doradczy lub OECD Watch zgłosi uzasadnione zapytanie dotyczące interpretacji *Wytycznych* przez KPK w sytuacji szczególnej;
 - d) jeżeli zajdzie taka potrzeba, wyda zalecenia mające na celu poprawę funkcjonowania KPK oraz skuteczne wdrażanie *Wytycznych*;
 - e) będzie współpracować w partnerami międzynarodowymi;
 - f) nawiąże współpracę w zakresie wdrażania i realizacji *Wytycznych* z państwami, które nie są zobowiązane do przestrzegania Deklaracji.
3. We wszystkich kwestiach objętych *Wytycznymi*, Komitet może zasięgnąć porady ekspertów. Komitet zadecyduje o właściwych procedurach.

4. Komitet będzie wywiązywać się ze swoich obowiązków w sposób efektywny i terminowy.
5. Pełniąc swoje obowiązki, Komitet otrzyma wsparcie Sekretariatu OECD, który pod ogólnym kierunkiem Komitetu Inwestycyjnego i zgodnie z Programem Pracy Organizacji będzie:
 - a) funkcjonować jako centralny punkt informacyjny dla KPK mających pytania dotyczące promocji i wdrażania Wytycznych;
 - b) gromadzić i upubliczniać stosowne informacje o najnowszych trendach i praktykach dotyczących działalności promocyjnej KPK oraz wdrażania Wytycznych w sytuacjach szczególnych. Sekretariat opracuje jednolite formularze sprawozdań, które pomogą w tworzeniu i utrzymaniu aktualnej bazy danych przypadków oraz podda je analizie;
 - c) ułatwiać działalność szkoleniową obejmującą współpracowników, w tym dobrowolną ocenę pracowników oraz budowanie potencjału i organizowanie szkoleń kierowanych przede wszystkim do KPK państw, które niedawno zobowiązały się do przestrzegania Deklaracji, w zakresie wdrażania procedur Wytycznych, jak np. promocji i ułatwiania mediacji i postępowania ugodowego;
 - d) tam, gdzie jest to właściwe, ułatwiać współpracę Krajowych Punktów Kontaktowych;
 - e) oraz promować Wytyczne na stosownych forach i spotkaniach międzynarodowych, a także wspierać wysiłki KPK i Komitetu w zakresie podnoszenia poziomu wiedzy dotyczącej *Wytycznych* wśród państw niezobowiązanych do przestrzegania *Deklaracji*.

Komentarz do „Procedur wdrażania Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

1. Decyzja Rady stanowi zobowiązanie państw przestrzegających *Wytycznych* do dalszego wdrażania przedstawionych w nich zaleceń. Do Decyzji Rady załączono *Wytyczne* proceduralne skierowane zarówno do KPK, jak i Komitetu Inwestycyjnego.
2. Decyzja Rady określa zakres obowiązków państw przestrzegających *Wytyczne* w zakresie KPK. Zakres ten można podsumować następująco:
 - a) utworzenie KPK (z uwzględnieniem wytycznych proceduralnych załączonych do Decyzji) oraz poinformowanie stron zainteresowanych o dostępności środków ułatwiających realizację *Wytycznych*,
 - b) udostępnienie niezbędnych zasobów ludzkich i środków finansowych,
 - c) umożliwienie KPK z różnych państw współpracy, wedle potrzeb,
 - d) umożliwienie KPK odbywania regularnych posiedzeń i składanie sprawozdań Komitetowi.
3. Decyzja Rady wyszczególnia również zakres odpowiedzialności Komitetu, który przedstawia się, jak następuje:
 - organizowanie wymiany podglądów w sprawach dotyczących *Wytycznych*,
 - udzielanie wyjaśnień, wedle potrzeb,
 - organizowanie wymiany poglądów na temat działalności KPK,
 - składanie sprawozdań na temat *Wytycznych* Radzie OECD.
4. Komitet Inwestycyjny jest organem OECD odpowiedzialnym za nadzór funkcjonowania *Wytycznych*. Nadzór ten obejmuje nie tylko *Wytyczne* ale również fragmenty Deklaracji (Instrumenty Traktowania Narodowego – National Treatment Instruments, instrumenty dotyczące Międzynarodowych Zachęt Inwestycyjnych oraz środków zniechęcania, jak również sprzeczne wymagania). Zadaniem Komitetu jest zapewnienie, że każdy element Deklaracji jest zrozumiały i przestrzegany oraz, że zawarte w niej postanowienia wzajemnie się uzupełniają i nie zawierają sprzeczności.
5. Mając na względzie wzrastające znaczenie odpowiedzialnego zachowania biznesowego państw nienależących do OECD, Decyzja przewiduje zaangażowanie i współpracę z państwami nie zobowiązanymi do przestrzegania *Wytycznych* w zakresie

spraw w nich omówionych. Pozwala to Komitetowi na organizację specjalnych spotkań z takimi państwami w celu promowania wiedzy na temat norm i zasad przedstawionych w *Wytycznych* oraz procedur ich wdrażania. Zgodnie z mającymi zastosowanie procedurami OECD, Komitet może również połączyć takie spotkania ze specjalnymi działaniami lub projektami dotyczącymi odpowiedzialnego zachowania biznesowego, w tym zaprosić takie państwa na swoje posiedzenia oraz posiedzenia Okrągłego Stołu Odpowiedzialności Korporacyjnej.

6. Realizując aktywny program, Komitet będzie współpracować z KPK, szukać możliwości współpracy z organami doradczymi, OECD Watch oraz innymi partnerami międzynarodowymi. Dalsze wytyczne dla KPK przedstawiono w punkcie 18.

I. Komentarz do Wytycznych proceduralnych dla KPK

7. Krajowe Punkty Kontaktowe odgrywają ważną rolę w kreowaniu pozytywnego wizerunku *Wytycznych* oraz zwiększaniu ich skuteczności. Chociaż za przestrzeganie *Wytycznych* w życiu codziennym odpowiedzialność ponoszą przedsiębiorstwa, rządy mogą przyczynić się do zwiększania skuteczności procedur wdrożeniowych. Aby osiągnąć ten cel, rządy uzgodniły, że lepsze ukierunkowanie działalności KPK można zapewnić między innymi poprzez regularne spotkania i nadzór Komitetu.
8. Wiele funkcji zawartych w *Wytycznych proceduralnych* załączonych do Decyzji jest już znane- odzwierciedlają one doświadczenie i zalecenia wypracowane na przestrzeni lat. Poprzez nadanie im jednoznacznego charakteru, funkcjonowanie mechanizmów wdrażania *Wytycznych* stanie się bardziej przejrzyste. Wszystkie funkcje przedstawione zostały w czterech częściach *Wytycznych* proceduralnych dla KPK: ustalenia instytucjonalne, informacje i promocja, wdrażanie w sytuacjach szczególnych i sprawozdawczość.
9. Cztery części poprzedzone zostały wprowadzeniem przedstawiającym podstawowy cel tworzenia KPK wraz z podstawowymi kryteriami promowania koncepcji „równowagi funkcjonalnej”. Ponieważ rządowi przyznano pewną wolność w sposobie organizacji KPK, funkcjonowanie tych jednostek powinno być widoczne, dostępne, przejrzyste i odpowiedzialne. Kryteria te wesprą KPK w wypełnianiu obowiązków i ułatwią Komitetowi prowadzenie dyskusji dotyczących działań Krajowych Punktów Kontaktowych.

Podstawowe kryteria równowagi funkcjonalnej działań KPK

Widoczność. Zgodnie z postanowieniami Decyzji, rządy przestrzegające *Wytycznych* zobowiązały się powołać KPK oraz poinformować środowisko biznesowe, organizacje pracownicze i inne strony zainteresowane, włączając w to organizacje pozarządowe, o dostępności środków ułatwiających wdrażanie *Wytycznych* w związku z KPK. Oczekuje się, że rządy będą publikować informacje dotyczące KPK oraz aktywnie działać w kierunku promowania *Wytycznych* poprzez, na przykład, organizowanie seminariów i spotkań dotyczących tego instrumentu. Tego typu wydarzenia można organizować we współpracy ze środowiskiem biznesu, pracy, organizacjami pozarządowymi i innymi stronami zainteresowanymi, aczkolwiek każdorazowy udział wszystkich tych grup nie jest konieczny.

Dostępność. Łatwy dostęp do KPK jest istotnym elementem skutecznego funkcjonowania Krajowych Punktów Kontaktowych. KPK muszą być dostępne dla środowisk biznesowych, środowiska pracy, organizacji pozarządowych i innych członków społeczeństwa. W tym względzie pomocna może okazać się komunikacja elektroniczna. KPK powinny w sposób skuteczny i terminowy odpowiadać na wszystkie uzasadnione zapytania oraz podejmować skuteczne i terminowe działania dotyczące kwestii zgłaszanych przez strony.

Jawność. Przejrzystość jest istotnym kryterium w kontekście odpowiedzialności KPK oraz budowania zaufania społecznego. Z uwagi na ten fakt, działania KPK będą jawne. Możliwa jest jednak sytuacja, gdy w interesie skuteczności pomocy udzielanej przez KPK konieczne będzie zachowanie postępowania w poufności. O ile zapewnienie poufności nie leży w interesie skuteczności wdrażania *Wytycznych*, wyniki takich działań również będą jawne.

Odpowiedzialność. Zwiększenie aktywności w zakresie wzmocnienia wizerunku *Wytycznych* – oraz sposobu, w jaki potencjalnie mogą one pomóc w rozwiązywaniu problemów powstałych pomiędzy przedsiębiorstwami a społeczeństwem, w którym takie przedsiębiorstwa działają również naświetli działania KPK. W tym zakresie, w wymiarze państwowym, znaczną rolę mogą odegrać również parlamenty. Coroczne sprawozdania i regularne zebrania KPK stworzą możliwość podzielenia się doświadczeniami i zachęcą KPK do stosowania „najlepszych praktyk”. Komitet również będzie organizować spotkania służące wymianie doświadczeń i ocenie skuteczności działania KPK.

Ustalenia instytucjonalne

10. KPK powinny działać w sposób pozwalający utrzymać zaufanie partnerów społecznych i innych stron oraz wzmacniać publiczny wizerunek *Wytycznych*.
11. Bez względu na wybraną przez rządy strukturę KPK, mogą one tworzyć organy doradcze i nadzorcze złożone z wielu udziałowców, które będą pomagały KPK w realizacji ich zadań.
12. Bez względu na skład Krajowych Punktów Kontaktowych, od KPK oczekuje się nawiązywania i utrzymywania stosunków z przedstawicielami środowiska biznesowego, organizacji pracowniczych, organizacji pozarządowych i innych zainteresowanych stron.

Informowanie i promocja

13. Informacyjne i promocyjne funkcje KPK związane z informowaniem i promocją mają kluczowe znaczenie dla popularyzacji *Wytycznych*.
14. Wymaga się, aby KPK zwiększały popularność *Wytycznych* oraz ich dostępność online za pomocą różnych właściwych środków, włączając w to publikowanie informacji w językach narodowych. Wersje w języku angielskim i francuskim zostaną udostępnione przez OECD. Zaleca się również podawanie linków do stron zawierających *Wytyczne*. Tam gdzie jest to stosowne, KPK dostarczą potencjalnym inwestorom krajowym i zagranicznym informacji dotyczących *Wytycznych*.
15. KPK poinformują zainteresowane strony o stosownych procedurach dotyczących zgłaszania lub reagowania na dane sytuacje. Informacja taka powinna określać, jakie informacje są niezbędne do zgłoszenia sprawy, wymagania stawiane stronom uczestniczącym, w tym wymagania dotyczące poufności, oraz procesy i ramy czasowe obowiązujące KPK.
16. KPK, pragnąc spopularyzować *Wytyczne*, będą współpracować z różnymi organizacjami i osobami, w tym, wedle stosowności, ze środowiskiem biznesowym, organizacjami pracowniczymi, innymi organizacjami pozarządowymi oraz stronami zainteresowanymi. Tego typu organizacje mają duży udział w promocji *Wytycznych*, a ich sieci instytucjonalne dają możliwość promocji, która odpowiednio wykorzystana znacznie usprawni wysiłki KPK w tym zakresie.

17. Kolejnym podstawowym działaniem, jakiego oczekuje się od KPK jest udzielanie odpowiedzi na zasadne zapytania. W tym zakresie wyróżniono trzy godne uwagi grupy pytających: i) inne KPK (zgodnie z postanowieniem Decyzji); ii) środowisko biznesowe, organizacje pracownicze, inne organizacje pozarządowe i społeczeństwo; oraz iii) rządy państw nieprzestrzegających postanowień *Wytycznych*.

Aktywny program

18. Zgodnie z aktywnym programem Komitetu Inwestycyjnego, KPK powinny pozostawać w stałym kontakcie z partnerami społecznymi i innymi stronami oraz uczestniczyć w spotkaniach organizowanych w celu:
- a) omówienia nowych kierunków rozwoju i nowych praktyk dotyczących odpowiedzialnego zachowania biznesowego.
 - b) wsparcia pozytywnego wpływu przedsiębiorstw na rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowy;
 - c) tam gdzie jest to stosowne, uczestniczenia we wspólnych inicjatywach pozwalających zidentyfikować i odpowiednio zareagować na ryzyko wystąpienia negatywnych skutków działalności w związku z określonymi produktami, regionami, sektorami czy branżami przemysłu.

Nauka partnerska

19. Poza wspieraniem Komitetu w zwiększaniu skuteczności *Wytycznych*, KPK zaangażują się w działania dotyczące wzajemnej nauki. W szczególności, zachęca się KPK, by angażowały się w horyzontalną, tematyczną weryfikację oraz dobrowolną ocenę pracowników KPK. Tego typu nauka może odbywać się podczas posiedzeń OECD lub poprzez bezpośrednią współpracę różnych KPK.

Sytuacje szczególne

20. Jeżeli w toku wdrażania *Wytycznych*, w szczególnych sytuacjach pojawią się kwestie sporne, oczekuje się, że KPK udzieli stronom pomocy w ich rozwiązaniu. Poniższy rozdział *Wytycznych* proceduralnych omawia sposoby, w jaki KPK powinny postępować w sytuacjach szczególnych.
21. Skuteczność procedur wdrażanych w sytuacjach szczególnych uzależniona jest od odpowiedniego zachowania wszystkich stron zaangażowanych w realizację procedury. W tym kontekście, odpowiednie zachowanie oznacza terminowe udzielanie odpowiedzi, zachowanie poufności (gdy jest to stosowne), powstrzymanie się

od dokonywania złej interpretacji procesu oraz grożenia, czy represjonowania stron zaangażowanych w realizację procedury, jak również szczerze zaangażowanie w działania mające na celu rozwiązanie problemu dotyczącego *Wytycznych*.

Zasady przewodnie dotyczące sytuacji szczególnych

22. Działając zgodnie z podstawowymi kryteriami równości funkcjonalnej, KPK powinny reagować na sytuacje szczególne w sposób:

Obiektywny. KPK powinny zapewniać obiektywność procedur rozwiązywania kwestii szczególnych.

Przewidywalny. KPK powinny zapewnić przewidywalność poprzez podanie do wiadomości publicznej jasnych informacji dotyczących roli, jaką KPK odgrywa w rozwiązywaniu danego sporu, w tym udzielaniu pomocy, realizacji poszczególnych etapów procesów z uwzględnieniem ram czasowych i potencjalnej roli, jaką mogą one odgrywać w procesie monitorowania porozumień zawartych pomiędzy stronami.

Sprawiedliwy. KPK powinny zapewnić stronom uczciwą realizację procesów, w których strony będą traktowane jednakowo, na przykład poprzez zapewnienie dostępu do źródeł informacji dotyczących procedury.

Zgodny z Wytycznymi. KPK powinny działać zgodnie z zasadami i normami przedstawionymi w *Wytycznych*.

Koordinacja działań różnych KPK w sytuacjach szczególnych

23. Zgłaszane sprawy będą z zasady rozstrzygane przez KPK państwa, w którym zaistniały. Wśród państw przestrzegających *Wytycznych*, kwestie takie będą w pierwszej kolejności omawiane na poziomie krajowym, a następnie, jeżeli będzie to stosowne, kontynuowane na poziomie dwustronnym. KPK państwa goszczącego powinien konsultować się z KPK państwa macierzystego w kwestiach pomocy w rozwiązaniu kwestii spornych. KPK państwa macierzystego dołoży wszelkich starań, aby zapewnić odpowiednią i terminową pomoc na prośbę KPK państwa goszczącego.
24. Jeżeli kwestie sporne dotyczyć będą działalności przedsiębiorstwa obejmującej kilka państw przestrzegających *Wytycznych* lub działalności grupy przedsiębiorstw

tworzących konsorcjum, spółkę joint venture lub inną tego typu strukturę z siedzibami w różnych państwach przestrzegających *Wytycznych*, KPK powinny w toku konsultacji uzgodnić, który punkt kontaktowy będzie przewodzić procesowi świadczenia pomocy stronom. W tym zakresie, KPK mogą poprosić o wsparcie Przewodniczącego Komitetu Inwestycyjnego. Punkt kontaktowy przewodniczący takim działaniom powinien się konsultować z innymi KPK, których obowiązkiem jest zapewnienie stosownej pomocy, wedle życzenia przewodniczącego KPK. Jeżeli strony nie osiągną porozumienia, KPK przewodniczący działaniom w porozumieniu z innymi KPK podejmie ostateczną decyzję.

Wstępna ocena

25. Przeprowadzając wstępną ocenę zasadności prowadzenia dalszej analizy problemu, KPK musi określić, czy kwestia dotyczy działania *bona fide* i czy jest związana z procesem wdrażania *Wytycznych*. W tym kontekście, KPK rozważą:
- tożsamość strony zainteresowanej oraz przyczynę jej zainteresowania;
 - czy jest to kwestia istotna i uzasadniona;
 - czy wydaje się istnieć związek pomiędzy działalnością przedsiębiorstwa a poruszonymi kwestiami;
 - jakie przepisy prawa i procedury mają zastosowanie, włączając w to orzeczenia sądu;
 - w jaki sposób są lub były rozstrzygane podobne sprawy w tego typu postępowaniach na szczeblu krajowym i międzynarodowym;
 - czy rozważenie danej sprawy przyczyni się do realizacji założeń i zwiększania skuteczności *Wytycznych*.
26. Mając na uwadze znaczenie innych krajowych lub międzynarodowych postępowania dotyczących podobnych kwestii, KPK nie powinny odrzucać sprawy wyłącznie z uwagi na fakt, że przeprowadzono już podobne postępowanie, jest ono w toku lub jest dostępne dla zainteresowanych stron. KPK powinny określić, czy ich pomoc przyczyni się do rozwiązania poruszonych problemów, czy nie będzie działała na szkodę strony prowadzącej inne postępowanie i czy nie będzie stanowić obrazy sądu. W takiej ocenie, KPK powinny uwzględnić praktyki stosowane przez inne KPK oraz, tam gdzie jest to właściwe, konsultować się z instytucjami, w których są lub mogłyby być prowadzone podobne postępowania. Strony powinny również wesprzeć KPK w rozpatrywaniu takich spraw poprzez informowanie ich o prowadzeniu równoległych postępowania.

27. Po przeprowadzeniu oceny wstępnej, KPK udzieli stron zainteresowanym odpowiedzi. Jeżeli KPK zdecyduje, że dana kwestia nie wymaga dalszej analizy, poinformuje strony o przyczynach podjęcia takiej decyzji.

Pomoc stronom

28. Jeżeli uznano, że dana kwestia wymaga dalszej analizy, KPK omówi tę kwestię z zainteresowanymi stronami i pragnąc w sposób nieformalny przyczynić się do rozwiązania problemu zaoferuje swoją pomoc. Jeżeli będzie to stosowne, KPK będą postępować zgodnie z procedurami przedstawionymi w punktach C-2a do C-2d). Działania takie mogą obejmować konsultacje z organami państwowymi, przedstawicielami środowiska biznesowego, organizacjami pracy, innymi organizacjami pozarządowymi oraz ekspertami. Konsultacje z KPK w innych państwach lub szukanie pomocy w zakresie interpretacji *Wytycznych* mogą również pomóc w rozwiązaniu konfliktu.
29. W ramach udzielania pomocy w rozwiązywaniu zgłaszanych problemów, tam gdzie jest to właściwe, KPK zaoferują lub ułatwią dostęp do środków pojednawczych i ugodowych, takich jak postępowanie rozjemcze lub mediacyjne. Zgodnie z przyjętymi praktykami procedur rozjemczych lub mediacyjnych, procedury te będą stosowane wyłącznie za zgodą stron zainteresowanych oraz przy ich uczestnictwie *bona fide*.
30. Oferując wsparcie, KPK mogą podjąć kroki mające na celu ochronę tożsamości zaangażowanych stron, jeżeli istnieją uzasadnione przesłanki, by sądzić, że ujawnienie takiej informacji mogłoby zaszkodzić jednej ze stron. Powyższe obejmuje również sytuacje, gdy istnieje potrzeba zatajenia tożsamości strony lub stron przed zaangażowanym przedsiębiorstwem.

Zamknięcie procedury

31. Oczekuje się, że KPK będą zawsze upubliczniać wyniki swojego postępowania, zgodnie z punktami C-3 i C-4 Wytycznych proceduralnych.
32. Jeżeli po przeprowadzeniu wstępnej oceny, KPK zdecyduje, że dana kwestia nie wymaga dalszej analizy, po konsultacjach z zainteresowanymi stronami oraz mając

- na względzie potrzebę zachowania w poufności pewnych informacji handlowych i innych poufnych danych, KPK przygotowuje publiczne oświadczenie. Jeżeli, w oparciu o wyniki wstępnej oceny, KPK uzna, że ujawnienie tożsamości strony byłoby niesłuszne, KPK może sporządzić projekt oświadczenia w sposób nie ujawniający tożsamości takiej strony.
33. KPK może również upublicznić wydaną przez siebie decyzję o konieczności przeprowadzenia dalszej analizy oraz złożoną stronom propozycję wsparcia.
 34. Jeżeli strony zainteresowane osiągną porozumienie w danej kwestii, strony powinny określić w jaki sposób oraz w jakim stopniu treść porozumienia podlega publikacji. W porozumieniu ze stronami, KPK upubliczni sprawozdanie wraz z wynikami postępowania. Strony mogą również poprosić KPK o kontrolę wdrażania postanowień porozumienia, a KPK może przychylić się do takiej prośby na warunkach uzgodnionych pomiędzy stronami a KPK.
 35. Jeżeli strony zainteresowane nie osiągną porozumienia w danej kwestii lub jeżeli KPK uzna, że jedna lub więcej stron nie współpracuje lub nie uczestniczy w działaniach *bona fide*, KPK wyda oświadczenie i stosowne zalecenia dotyczące wdrażania *Wytycznych*. Niniejsza procedura jasno stanowi, że KPK wyda oświadczenie również w przypadku, gdy strony nie domagają się otrzymania takiego zalecenia. Oświadczenie powinno wymieniać strony zainteresowane, określać omawianą kwestię, podawać datę zgłoszenia do KPK, wszelkie wydane zalecenia oraz informacje wyjaśniające przyczyny braku osiągnięcia porozumienia, które KPK uzna za odpowiednie do publikacji.
 36. KPK powinien zapewnić stronom możliwość skomentowania projektu oświadczenia. Niemniej, należy pamiętać, że podejmowanie decyzji o wprowadzeniu ewentualnych zmian do oświadczenia w związku komentarzem stron leży w gestii KPK. W niektórych sytuacjach, przed wydaniem oświadczenia KPK powinno skonsultować się ze stronami w celu zapoznania się z ich opinią na temat oświadczenia. Jeżeli KPK uzna taką konsultację za stosowną, oświadczenie powinno również podawać datę przeprowadzenia takich konsultacji.
 37. Opublikowane przez KPK oświadczenia i sprawozdania dotyczące wyników postępowania mogą odgrywać ważną rolę w kontekście wdrażania programów i polityk rządowych. Jeżeli KPK są świadome wpływu jaki może mieć oświadczenie lub sprawozdanie na daną politykę, mając na względzie spójność polityki agencji

rządowych KPK powinny informować agencje rządowe o fakcie wydania takich dokumentów. Powyższe postanowienia nie zmienia dobrowolnego charakteru *Wytycznych*.

Jawność i poufność

38. Uznaje się, że ogólną zasadą działania KPK w ramach społeczeństwa jest jawność (patrz punkt 9 w rozdziale „Podstawowe kryteria”). W punkcie C-4 *Wytycznych proceduralnych* zaznaczono jednak, że istnieją okoliczności, w których istotne jest zachowanie poufności. KPK podejmie stosowne kroki by chronić poufne informacje handlowe. Inne informacje, takie jak tożsamość osób zaangażowanych w realizację procedur, również powinny być traktowane jako poufne w interesie skutecznego wdrażania *Wytycznych*. Uważa się, że postępowanie uwzględni fakty i argumenty przedstawione przez obie strony. Niemniej, ważnym jest, aby zachować równowagę pomiędzy jawnością a poufnością tak, aby budować zaufanie w skuteczność procedur realizowanych w ramach *Wytycznych* oraz skutecznie promować wdrożenie tych zasad. Dlatego, chociaż punkt C-4 jasno stwierdza, że postępowanie wdrożeniowe jest zazwyczaj poufne, wyniki takiego postępowania będą ujawnione.

Kwestie sporne w państwach nieprzestrzegających Wytycznych

39. Jak zaznaczono w punkcie 2 rozdziału „Koncepcje i zasady”, zachęca się przedsiębiorstwa do przestrzegania *Wytycznych* bez względu na miejsce prowadzenia działalności, z uwzględnieniem szczególnych warunków panujących w każdym państwie goszczącym.
- Jeżeli spory dotyczące *Wytycznych* pojawią się w państwach nieprzestrzegających *Wytycznych*, KPK podejmą kroki w celu lepszego zrozumienia takich kwestii. Chociaż nie zawsze możliwe jest uzyskanie dostępu do odpowiednich informacji czy zorganizowanie wspólnego spotkania stron, KPK wciąż mogą udzielać odpowiedzi na zapytania i angażować się w inne działania mające na celu zebranie informacji. Przykładem takich kroków jest kontaktowanie się z zarządem przedsiębiorstwa w państwie macierzystym oraz, tam gdzie jest to właściwe, z ambasadami i przedstawicielami rządu w państwach nieprzestrzegających *Wytycznych*.
 - Sprzeczność z przepisami prawa, regulacjami, zasadami i politykami obowiązującymi w państwie goszczącym może w niektórych sytuacjach znacznie utrudnić wdrażanie *Wytycznych*. Jak zauważono w komentarzu do rozdziału „Zasady ogólne”, chociaż

Wytyczne w wielu przypadkach wykraczają poza prawo, ich celem nie jest stawianie przedsiębiorstwom sprzecznych wymagań.

- Zainteresowane strony muszą zostać poinformowane o ograniczeniach w realizacji Wytycznych, które panują w państwach nie przestrzegających ich postanowień.
- Kwestie dotyczące Wytycznych w państwach nieprzestrzegających tych zasad mogą być poruszane na spotkaniach KPK w celu gromadzenia specjalistycznej wiedzy dotyczącej postępowania w państwach nieprzestrzegających Wytycznych

Ramy czasowe

40. Procedura dotycząca sytuacji szczególnych składa się z trzech etapów:
 1. *Wstępna ocena i decyzja w sprawie udzielenia stronom wsparcia*: KPK dołożą wszelkich starań, aby zakończyć wstępną analizę w terminie trzech miesięcy, z zastrzeżeniem, że może zaistnieć sytuacja, w której na zgromadzenie dodatkowych informacji, niezbędnych do podjęcia decyzji, potrzebny będzie dodatkowy czas.
 2. *Pomoc stronom w rozwiązywaniu kwestii spornych*: Jeżeli KPK zaoferuje stronom pomoc, KPK dołoży wszelkich starań, aby dana kwestia została rozwiązana w terminie. Mając na uwadze fakt, że postęp w realizacji takiej pomocy, z uwzględnieniem mediacji i ugody, zależy od zaangażowania stron, po konsultacji ze stronami KPK powinien wyznaczyć termin, w którym strony postarają się osiągnąć porozumienie w danej kwestii. Jeżeli strony nie osiągną porozumienia w terminie, KPK powinien skonsultować się ze stronami w kwestii wartości udzielania pomocy stronom. Jeżeli KPK uzna, że kontynuacja procedur prawdopodobnie nie przyniesie rezultatów, należy zakończyć proces i przygotować oświadczenie.
 3. *Zamknięcie procedury*: KPK powinien wydać oświadczenie lub sporządzić sprawozdanie w terminie trzech miesięcy od zakończenia procedury.
41. Z zasady KPK powinny zamykać procedury w terminie 12 miesięcy od otrzymania informacji o zaistnieniu sporu. W niektórych okolicznościach termin ten może wymagać wydłużenia, tak jak w przypadku kwestii poruszanych w państwach niestosujących postanowień Wytycznych.

Składanie sprawozdań Komitetowi Inwestycjnemu

42. KPK zobowiązane są do składania sprawozdań, które posłużą do stworzenia bazy wiedzy i podstawowych umiejętności w zakresie zwiększania skuteczności Wytycznych. W tym świetle, KPK będą składać Komitetowi Inwestycjnemu sprawozdania, które pozwolą uwzględnić szczegółowe informacje na temat spraw poruszanych przez strony, znajdujących się na etapie oceny wstępnej, wciąż rozpatrywanych, oraz kwestii odrzuconych przez KPK po przeprowadzeniu oceny wstępnej w Sprawozdaniu Rocznym. Sporządzając sprawozdania z wdrażania Wytycznych w sytuacjach szczególnych, KPK będą postępowały zgodnie z zasadami poufności przedstawionymi w punkcie C-4.

II. Komentarz do „Wytycznych proceduralnych dla Komitetu Inwestycyjnego”.

43. Wytyczne proceduralne dołączone do Decyzji Rady to dodatkowe zalecenia kierowane do Komitetu w sprawie powierzonych mu obowiązków obejmujących:
- wykonywanie obowiązków w sposób wydajny i terminowy,
 - rozpatrywanie próśb KPK o wsparcie,
 - organizowanie wymiany poglądów dotyczących działalności KPK,
 - zapewnienie możliwości uzyskania porady od partnerów i ekspertów międzynarodowych.
44. Niewiążący charakter Wytycznych zabrania Komitetowi pełnienia funkcji organu sądowiczego lub pseudo- sądowiczego. Oznacza to, że nie ma możliwości kwestionowania wniosków i oświadczeń sporządzonych przez KPK (za wyjątkiem tych dotyczących interpretacji Wytycznych) na drodze odwołania się do Komitetu. Decyzja podtrzymuje również postanowienie zabraniające Komitetowi wyciągania wniosków dotyczących działalności pojedynczych przedsiębiorstw.
45. Komitet rozpatrzy wnioski o pomoc otrzymane od KPK, również te dotyczące wątpliwości w zakresie interpretacji Wytycznych w szczególnych okolicznościach. Niniejszy zapis odzwierciedla treść punktu C-2c) Wytycznych proceduralnych do Decyzji Rady, który zachęca KPK do występowania do Komitetu o wskazówki w razie wątpliwości dotyczących interpretacji Wytycznych w danych okolicznościach.
46. Omawiając działania KPK, Komitet może, wedle potrzeby, wydawać zalecenia w celu usprawnienia funkcjonowania KPK, również w odniesieniu do skutecznego wdrażania Wytycznych.
47. Komitet będzie rozpatrywać zgłoszone przez państwa przestrzegające Wytycznych, organy doradcze lub OECD Watch skargi dotyczące nie wywiązywania się KPK z powierzonych mu obowiązków proceduralnych w zakresie wdrażania Wytycznych w określonej sytuacji. Postanowienie to uzupełnia zapis Wytycznych proceduralnych dotyczących składania sprawozdań z działalności KPK.
48. Wyjaśnienie znaczenia Wytycznych na poziomie wielostronnym pozostaje kluczowym obowiązkiem Komitetu mającym na celu zapewnienie, że Wytyczne będą w każdym

państwie interpretowane w taki sam sposób. Złożone przez państwa przestrzegające Wytycznych, organy doradcze czy OECD Watch wnioski dotyczące zgodności narzuconej przez KPK interpretacji Wytycznych z interpretacją Komitetu będą również brane pod uwagę.

49. Aby zaangażować państwa nieprzestrzegające Wytycznych w kwestie objęte Wytycznymi, Komitet może zaprosić zainteresowane państwa niestosujące Wytycznych na swoje posiedzenia, coroczny Okrągły Stół dotyczący Odpowiedzialności Korporacyjnej oraz spotkania dotyczące konkretnych projektów w zakresie odpowiedzialnego zachowania biznesowego.
50. Komitet może także poprosić o pomoc ekspertów w celu odniesienia się i złożenia sprawozdania w bardziej obszernych kwestiach (jak np. praca dzieci czy prawa człowieka), lub w celu zwiększenia skuteczności procedur. Aby to osiągnąć, Komitet powoła się na wewnętrzną ekspertyzę OECD, międzynarodowe organizacje, uczelnie i inne instytucje. Tego typu konsultacje nie staną się panelem służącym rozwiązywaniu pojedynczych spraw.

ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I ROZWOJU

OECD to wyjątkowe forum współpracy rządów wspólnie poszukujących rozwiązań dla wyzwań, jakie w zakresie gospodarczym, społecznym i środowiskowym stawia przed nimi globalizacja. OECD stoi także na czele działań dążących do zrozumienia nowych kierunków rozwoju i obaw dotyczących ładu korporacyjnego, gospodarki informacyjnej i wyzwań związanych ze starzeniem się społeczeństwa oraz zapewnienia rządów pomocy w tym zakresie. Organizacja daje możliwość wymiany doświadczeń w zakresie polityki, znalezienia odpowiedzi na wspólne problemy, określenia dobrych praktyk oraz pracy na rzecz koordynacji polityki krajowej i międzynarodowej.

Państwa członkowskie OECD to: Australia, Austria, Belgia, Kanada, Chile, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Islandia, Irlandia, Izrael, Włochy, Japonia, Korea, Luksemburg, Meksyk, Holandia, Nowa Zelandia, Norwegia, Polska, Portugalia, Słowacja, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Turcja, Zjednoczone Królestwo oraz Stany Zjednoczone. Unia Europejska uczestniczy w pracy OECD.

OECD Publishing rozpowszechnia wyniki działań OECD w zakresie gromadzenia danych statystycznych oraz badań kwestii gospodarczych, społecznych i środowiskowych, jak również konwencje, wytyczne i normy uzgodnione przez państwa członkowskie OECD.

Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

Edycja 2011

Spis treści

Deklaracja w sprawie inwestycji międzynarodowych i przedsiębiorstw wielonarodowych

Część I – Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych: Zalecenia dotyczące odpowiedzialnego zachowania biznesowego w kontekście globalnych

Przedmowa

- I. Koncepcje i zasady
- II. Polityka ogólna
- III. Ujawnianie informacji
- IV. Prawa człowieka
- V. Zatrudnienie i stosunki pracownicze
- VI. Środowisko
- VII. Zwalczanie korupcji, nakłaniania do korupcji i wymuszeń
- VIII. Interesy konsumentów
- IX. Nauka i technologia
- X. Konkurencja
- XI. Opodatkowanie

Część II – Procedury wdrażanie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

Zmiana Decyzji Rady w sprawie Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych

Wytyczne proceduralne

Komentarz do Wytycznych proceduralnych

Prosimy podawać następujące odniesienie do niniejszej publikacji:

OECD (2011) OECD Guidelines for Multinational Enterprises, OECD Publishing.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en>

Niniejsza publikacja zamieszczona została na stronie OECD iLibrary, na której znajdują się wszystkie książki, czasopisma oraz statystyczne bazy danych OECD. Zapraszamy na stronę www.oecd-ilibrary.org. W razie jakichkolwiek pytań prosimy o kontakt.

